Leto LXXII, št. 82 Poštnina plačana v gotovini. — Die Postgebühr bar bezahlt. Preis - cena L 1

Uredništvo - uprava, Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001—4004. Mesečna naročnina 25 lir, za inozemstvo 40 lir. — Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.394 za inserate. - Izključno zastopstvo za oglase iz Italije in inozemstva: UPI S. A. Milano. Rokopisov ne vračamo.

SLOVENEC

APRIL - 1944
9
NEDELJA

Angriffserfolg zwischen Tschernowitz und Tarnopol

Feindliche Angriffe auf der Krim gescheitert - Schwere Kämpfe nördlich Odessa - Verteidiger von Tarnopol schlugen wiederholte Angriffe zurück - 17 anglo-amerikanische Flugzeuge abgeschossen

Aus dem Führerhauptquartier, 8. IV. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Auf der Krim scheiterten örtliche Angriffe der Sowjets im Siwasch-Brückenkopf und an der Landenge von Perekop. Das in den Abwehrkämpfen der letzten Zeit mehrfach bewährte rumänische Infanterie-Regiment 33 warf eingebrochenen Feind in sofortigem Gegenstoss nach harten Kämpfen zurück.

Nördlich Odessa sind schwere Kämpfe mit den weiter angreifenden Bolschewisten im Gange. Östlich des unteren Dnjestr sowie zwischen Dnjestr und Pruth wurden sowjetische Angriffe von deutschen und rumänischen Truppen abgewehrt und durch eigene Gegenstösse feindliche Kräftegruppen zerschlagen.

Zwischen Tschernowitz und Tarnopol machten die Angriffe von Verbänden des Heeres und der Waffen-SS auch gestern trotz grösster Geländeschwierigkeiten gute Fortschritte. Die Verteidiger von Tarnopol schlugen in der vergangenen Nacht wiederholte starke Angriffe der Sowjets ab. Im Raum südlich und nördlich Brody warfen unsere Truppen an verschiedenen Stellen die Sowjets und zersprengten zurückflutende feindliche Kolonnen. Gegenangriffe der Bolschewisten scheiterten.

Bei Kovel kam es zu erbitterten örtlichen Kämpfen. Nördlich der Stadt brachen wiederholte feindliche Angriffe zusammen.

Starke Kampfgeschwader führten in der vergangenen Nacht einen schweren Angriff gegen das feindliche Nachschubzentrum Kiew. Starke Explosionen und ausgedehnte Brände wurden in den Zielräumen beobachtet

Südöstlich Ostrov und südlich Pleskau nahmen die Sowjets ihre Durchbruchsversuche mit mehreren Schützendivisionen, von zahlreichen Panzern und starken Schlachtfliegerverbänden unterstützt, wieder auf. Sie brachen nach schweren und wechselvollen Kämpfen zusammen. 62 Panzer wurden vernichtet. Die Bereinigung kleiner örtlichen Einbrüche ist im Gange.

An der Narva-Front machte der Angriff unserer Truppen gegen verbissenen feindlichen Widerstand gute Fortschritte.

An den italienischen Fronten brachten unsere Stosstrupps dem Feinde hohe blutige Verluste bei.

Deutsche und italienische Luftstreitkräfte schossen am 7. April über dem italienischen Raum 17 feindliche Flugzeuge ab.

In der Aegäis versenkte ein Sicherungsfahrzeug einen feindlichen Motorsegler.

Potek bojev za Kovelj

Berlin, 7. aprila. DNB. Napad, ki so ga izvedli nemška pehota in oklepniški oddelki za osvoboditev Kovlja, je že 4. aprila odlično napredoval, ter je bilo tako mogoče že opoldne naslednjega dne dokončno zlomiti boljševiški obkoljevalni obroč. Napadalni cilj nemških čet, ki so stalno razširjevale v prejšnjih dneh dosežen vdorni klin, je bil zaporni pas, ki je bil močno utrjen in zaseden v gozdovih zapadno in severozapadno od mesta. Držalo ga je 5 sovjetskih divizij. Trem bataljonom, ki so prešli v naskok, je uspelo z učinkovito podporo oklepnikov, naskakovalnih topov in bojnih letal zlomiti zagrizeni odpor nadmočnih sovražnih množic in vdreti globoko v sovjetske položaje. Edinice neke lovske divizije so zavzele po težkem pouličnem boju globoko razčlenjene obrambne postojanke v več močno miniranih vaseh. Sovražne izgube so bile tako velike, da je en sam bataljon šlezijskih oklepniških grenadirjev naštel v enem edinem zavzetem kraju nad sto mrtvih boljševikov. V te boje je povsod uspešno poseglo nemško letalstvo.

Značilno za jakost sovjetskega zapornega pasu je, da je neka brigada naskakovalnih topov v nekem odseku dolžine 1 km lahko uničila 37 protioklepnih topov, od tega 17 najtežjega kalibra. Nek oklepniški polk pa je v teh dneh sestrelili svoj tisoči sovjetski oklepnik. Poleg tega je doslej uničil 471 protioklepnih topov in uničil oziroma zaplenil 300 topov.

V jutranjih urah dne 5. aprila so Sovjeti skušali z juga odrezati nemški klin, da bi s tem preprečili razbremenitev Kovlja. Sovražna namera pa je bila pravočasno spoznana. Bojni letalci so takoj napadli sovjetske izhodiščne postojanke. Po močni topniški pripravi s topništvom, minometalci in pehotnimi topovi so oklepniški grenadirji, oddelki SS in nek smučarskolovski bataljon zlomili sovražni odpor, da so se nato lahko nemoteno razvijali nadaljnji boji.

Med oddelki, ki so bili v mestu obkoljeni, so bili tudi nemški železničarji, med njimi številni bojevniki iz svetovne vojne, ki so se z ramo ob rami s tovariši iz vojske in odelkov SS borili ne samo v središču Kovlja, temveč tudi na nekaterih posebno izpostavljenih položajih. Tudi oni so prispevali velik delež, da se je mesto lahko obdržalo do svoje osvoboditve.

Romunski tisk o Molotovljevi izjavi

Bukarešta, 7. aprila. »Samo ob sebi umevno je, da se pozornost vsega tiska posveča razgovoru Ribbentropa z zastopnikom Radora.« S temi besedami označuje »Ecoul« vtis, ki so ga izjave nemškega zunanjega ministra izzvale v romunski javnosti in tisku.

Vsi komentarji v listih podajajo ponovno najvažnejše točke izjav in jih primerno podčrtavajo. Po mnenju vseh listov predstavljajo te izjave najmočnejši in najkategoričnejši odgovor Nemčije na govorice, ki so bile v angloameriškem tisku razširjene o nameri nemškega vodstva. Odstranile so celo vrsto napačnih trditev in vlile romunski javnosti jasnost. Kakor ugotavlja »Ecoul«, so izjave o razmerju med Angloamerikanci in Sovjeti naredile velik vtis. »S svojo jedrnato čistostjo in jasnostjo so razbile ves kompleks predstav, ki so se gradile na morebitni spor med Angloameričani in Sovjeti.«

»Poporul« vidi v Ribbentropovih izjavah predvsem odgovor na Molotovljevo izjavo, izdano na naslov Romunije in med drugim ugotavlja, da je nemški zunanji minister« odkril vzroke, zakaj so se Churchillovi prijatelji razveselili Molotovljeve poslanice.«

K izjavam nemškega zunanjega ministra o nemško-romunski usodni povezanosti pravi »Timpul«: »Dejstvo, da sta nemški in romunski narod skupno prelivala svojo kri, je zgodovinsko dejstvo in sveta obveznost. To velja predvsem danes, ko nemški in romunski vojak, ramo ob rami branita tla naše domovine. Ta obveznost in ta skupna borba vežeta vedno bolj popolno obe vojski in obvezujeta oba naroda za dosego istih ciljev.

?Capitala« spominja, da je Führer že ob Molotovljevem obisku v Berlinu odločno izrekel svoj ne na sovjetske predloge in ekspanzijske želje. Sedaj skuša Molotov na novo, da bi se na zahrbtni način polastil balkanskega položaja, toda izjave nemškega zunanjega ministra so bile razkrinkale to taktiko in hkrati določile nemško stališče napram Romuniji in Sovjetski zvezi v sedanjem zgodovinskem trenutku.

—||—

Veliki teden finskega naroda

Helsinki, 7. apr. Politični komentarji finskega jutranjega tiska se bavijo z velikim petkom. »Finska se zanaša na to, da bo sedanjemu velikemu petku sledilo vstajenje ter je tembolj odločna pri svojem soglasnem in junaškem vztrajanju na križevem potu za svojo svobodo,« piše »Karialа«, organ karelijskega ozemlja, ter opozarja, da je Rusija že prej neštetokrat skušala uničiti Karelijce. Tisoče in tisoče je pošiljala na prisilno delo, od koder se niso nikdar več vrnili v domovino. Vkljub temu pa so Karelijci vzdržali kot mejni zid Fincev, ki ni nikdar klonil, ter imajo zato ob koncu tega zgodovinskega spopada pravico zmagati. Nikdar ne bo imela laž zadnje besede, piše »Uusi Suomi«. Moč in čast imata svojo podlago samo v resnici in pravici. Finska ni želela nič drugega, kot da bi na ozemlju, ki ga je podedovala od svojih očetov, mirno živela. V odločilnih življenjskih vprašanjih je finski narod enoten ter stoji kot en sam mož v boju za pravičnost in svobodo.

Berlin. Nemški finančni minister grof Schwerin-Krosigk bo govoril v soboto zvečer ob 19.45 v nemškem radiju o »Financiranju vojne«.

Ženeva, 7. aprila. »Tablet« piše, da se je angleški tisk glede Sovjetov sam omejil ter si zmanjšal svojo svobodne pravice. S tem pa je zanemaril svojo dolžnost ter ne obvešča več angleške javnosti o pravem stanju Sovjetske zveze. Vedno bolj se pojavlja vprašanje, ali se ne bo prijetna meglica, ki zapira angleškemu narodu jasen pogled na Sovjetsko Rusijo, končno izkazala kot zelo neprijetna in usodna.

Stockholm. Prepoved izvoza premoga v nevtralne države, ki jo je v četrtek najavil opolnomočenec za preskrbo s pogonskimi gorivi Lloyd George, zadeva tudi Irsko.

Blagoslovljene velikonočne praznike

želita vsem

naročnikom, oglaševalcem, bralcem in sotrudnikom

uredništvo in uprava »SLOVENCA«

Komunizem — sovražnik narodov

Lizbona, 7. aprila. Glasilo portugalske legije piše: Komunizem je in bo v vseh državah in vsem narodom sovražnik. On je glavni krivec te grozovite vojne, v katero so zapletene vse velike sile. Njegova želja je, da bi ostal edini zmagovalec. Tega se morajo vedno zavedati vsi legionarji. Mnogi Portugalci ki so še pred nedavnim verjeli, da ne obstoja več komunistična nevarnost za zapadno Evropo, so se sedaj mogli prepričati ravno o nasprotnem. Danes ne verjamejo več v kako spremembo ali preobrazbo Sovjetske zveze, niti ne govorijo o razpustu kominterne ali odpravi internacionale kot himne Sovjetske zveze ter o verski strpnosti moskovskih mogotcev. Pravočasno so se jim odprle oči in »sovjetom prijazna« propaganda je izgubila ves voj čar in vse svoje utvare.

Sovjetske strahote v zasedenih krajih

Stockholm. Poljski begunci iz Volinije, ki so prispeli popolnoma izčrpani v severo-romunske pokrajine, podajajo neposredne izjave o strahovanju boljševiških armad v zasedenih področjih Ukrajine in potrjujejo poročila angleških in poljskih listov o množičnih umorih med prebivalstvom v Vzhodni Poljski.

Trebljenje tolovajev

Berlin. Nemške in zavezniške čete so prizadejale komunističnim tolpam ki še vedno rogovilijo v nekaterih delih Hrvatske, znova težke izgube. V srednji Bosni so izgubile tolpe nad 300 mrtvih, okoli 100 ujetnikov in še mnogo večje število ranjenih. V zapadni Hrvatski je bilo ubitih okoli 80, v srednji Slavoniji pa nadaljnjih 70 tolovajev. Pri tem so Nemci zaplenili mnogo oskrbovalnega gradiva. Skupno so izgubili komunisti v enem samem dnevu na področju neke na severnozahodnem Balkanu delujoče nemške armade 366 mrtvih, 145 zajetih, 11 strojnic, 2 topova, nad 500 pušk, 30 min, 400 min za minometalce in več radijskih aparatov.

Srbija ne mara pod boliševiški jarem

Beograd, 7. aprila. Pod naslovom »Glas Srbije« prinaša srbski tisk značilen poziv srbskega ministrskega predsednika armijskega generala Milana Nedića, ki ga z debelimi črkami priobčujejo na prvi strani.

»Poslušajte klic srbskega naroda,« je rečeno med drugim v tem pozivu, »ta klic doni v 12. uri in je glas enotnih in zedinjenih Srbov proti angloboljševiškemu nestvoru Josipa Broz-Tita in vsem tistim, ki nameravajo z njegovo pomočjo iztrebiti Srbijo in srbstvo. Srb noče pod boljševiški jarem. Ne mara komunizma in se bo proti njemu boril do poslednjega moža, do poslednjega diha. To naj vedo vsi in s tem naj računajo. K orožju, Srbi! Boj za obstanek srbstva se je pričel in ali bo uničen boljševiški zmaj, ali pa se bo knjiga srbske zgodovine za zmeraj zaprla. Naj nam bodo zgled vse tiste zedinjene srbske sile, ki se bratsko borijo z ramo ob rami. Demon Srbije Broz-Tito se je v svojem računu zmotil. Srbija brani svoj dom, svoje ime, svojo vero. V krvi in smrti so vsi Srbi postali eno.«

Laval govori miličnikom

Vichy, 7. aprila. »Danes nismo priče kakega običajnega boja, temveč verske in državljanske vojne.« S to ugotovitvijo je pričel ministrski predsednik Laval svoj govor na zborovanju vodilnih miličnikov. V nadaljnjih izvajanjih je dejal, da je že leta 1935 spoznal, da je stopila Evropa v novo zgodovinsko razdobje. Nekemu ameriškemu časnikarju je dejal, da se bosta spopadla boljševizem in fašizem. Demokracija je le »predsoba boljševizma«. V bivših francoskih radijskih oddajah so govorili vedno le o demokraciji, a nikoli o Franciji. Laval je dejal, da leta 1940 ni bilo mogoče storiti nič drugega kot to, kar je storil maršal Petain, namreč da je podpisal premirje. Poudaril je, da je strasten borec za mir, ker ljubi mir in Francijo. Šef milice in generalni tajnik za vzdrževanje reda Darnand je v svojem pozdravnem nagovoru pripomnil, da bo milica služila samo Franciji in njeni zakoniti vladi. Junaško in uspešno delovanje milice je podčrtal v svojih izvajanjih tudi državni tajnik Henriot, ki se je udeležil zborovanja.

Berlin. Führer je imenoval državnega tajnika v ministrstvu za prehrano in poljedelstvo Herberta Backeja za državnega ministra.

Amsterdam. Državni podtajnik v severoameriškem zunanjem ministrstvu Stettinius je v petek s svojim spremstvom prispel v London.

Uspešen napad med Černovicami in Tarnopolom

Izjalovljeni sovražni napadi na Krimu - Hudi boji severno od Odese - Branilci Tarnopola so odbili ponovne napade 17 angloameriških letal sestreljenih

Iz Führerjevega glavnega stana, dne 8. aprila. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na Krimu so se izjalovili krajevni sovjetski napadi pri predmostju Sivaš in pri Perekopski morski ožini. Romunski 33. pešpolk, ki se je v zadnjem času večkrat odlikoval v obrambnih bojih, je vrgel prodrle sovražnike v takojšnjem protinapadu po hudih bojih nazaj.

Severno od Odese so v teku hudi boji z napadajočimi boljševiki. Vzhodno od spodnjega Dnjestra kakor tudi med Dnjestrom in Prutom so nemške in romunske čete odbile sovjetske napade ter so z lastnimi protinapadi razbile sovražne skupine.

Med Černovicami in Tarnopolom so dobro napredovali napadi oddelkov vojske in orožja SS tudi včeraj kljub največjim težkočam tal. Branilci Tarnopola so odbili v pretekli noči ponovne močne sovjetske napade. Na področju južno in severno od Brodov so vrgle naše čete na različnih mestih Sovjete nazaj ter razbile nazaj se valeče sovražne kolone; boljševiški protinapadi so se izjalovili.

Pri Kovlju je prišlo do ogorčenih krajevnih bojev. Severno od mesta so se izjalovili ponovni sovražni napadi.

Močne bojne jate so izvedle v pretekli noči močen napad na sovražno preskrbovalno središče Kijev. Bilo je opaziti močne eksplozije in obsežne požare na ciljih.

Jugovzhodno od Ostrova in južno od Pskova so obnovili Sovjeti svoje prebijalne poskuse z več divizijami strelcev, ki so jih podprli številni oklepniki in močni oddelki bojnih letal. Ti napadi so se izjalovili po hudih in spremenjenih polnih bojih. 62 oklepnikov je bilo uničenih. Čiščenja majhnih krajevnih vdorov so v teku.

Na bojišču Narva je dobro napredoval napad naših čet proti zagrizenemu sovražnikovemu odporu.

Na italijanskih bojiščih so zadali naši naskakovalni oddelki sovražniku visoke krvave izgube.

Nemške in italijanske letalske sile so sestrelile dne 7. aprila nad italijanskim ozemljem 17 sovražnih letal.

Na Egejskem morju je potopila neka zaščitna ladja sovražnikovo motorno jadrnico.

Boji v južni Italiji

Berlin, 7. aprila. DNB. Na južnoitalijanske bojišču je potekel v četrtek dan mirno, razen obojestranskega izvidniškega in topniškega delovanja. Zapadno od Minturna je bil odbit močnejši sovražnikov izvidniški oddelek. Prav tako je bil odbit na nekem drugem mestu oddelek udarnih čet. Dva nemška udarna oddelka sta dovedla ujetnike. Z razstrelitvijo nekega položaja v Cassinu je sovražnik utrpel izgube. Nemški izvidniški oddelek je pognal v zrak nek sovražni oklepnik.

Na nettunskem mostišču je potekel dan mirno. Nek sovražni udarni oddelek so nemške predruje straže odbile ter mu zadale krvave izgube in dovedle ujetnike. Nek drug sovražni izvidniški oddelek je napadel višji desetnik Muecke z ročnimi bombami in s tem preprečil vdor v nemške položaje. V zmešnjavi, ki je nastala med sovražnikom, so Nemci mogli zapleniti večje količine streliva, ki so ga nasprotniki nosili s seboj za razstreljevanje. Nek nemški udarni oddelek je pognal v zrak nek sovražnikov bunker in je nasprotnik pri tem utrpel krvave izgube.

Pri Borgo Podgori je bila pognana skupina hiš, ki jih je sovražnik zasedel in zgradil v bunkerje, pri čemer je imel nasprotnik mrtve in ujetnike. Nemško topništvo je, kakor prejšnji dan, učinkovito obstreljevalo sovražna skladišča streliva in pogonskega goriva. Opazovane so bile velike eksplozije in dolgotrajni požari.

Ponoči je bilo v strnjenem ognju daljnostrelnih baterij obstreljevano področje Anzio-Nettuno. Podnevi so bile skupno s protiletalskim topništvom učinkovito obstreljevane pristaniške naprave in izskladališča. V četrtek je bilo po dosedanjih poročilih sestreljenih 6 sovražnih letal.

K strahovalnemu napadu na Niš

Beograd, 7. apr. Po angloameriškem strahovalnem napadu na Niš so doslej potegnili izpod ruševin več sto razrušenih hiš 68 smrtnih žrtev. Še več trupel pa leži pod razvalinami. Katedrala je bila trikrat zadeta z bombami. »Novo Vreme« opozarja v svojem komentarju k angleškemu strahovalnemu napadu, da je istega dne, ko je bil Niš bombardiran, londonski radio pri poročanju o letalskem napadu na Romunijo primerjal zadržanje Romunije z zadržanjem Jugoslavije v tej vojni. Romunija, tako je dejal londonski poročevalec, je bila bombardirana, »ker je pristopila k osi, dočim se Jugoslavija bori na angleški strani«. Zato je bilo tudi prizanešeno Jugoslaviji. Isti poročevalec je izjavil, da je bilo bombardiranje Niša izvedeno v »lahkem stilu«. Tako torej cenijo žrtve srbskega naroda v Londonu, pripominja k temu »Novo Vreme«. Zdaj naj nam Churchill še pove, da se njegov narod v uporabljanju metod razlikuje od boljševikov. Anglija je postala strašilo sveta. Srbski narod spoznava na tem primeru brezdušne »zavezniške zvestobe«, na kakšno slabo vejo se je svoj čas opiral.

Beograd, 7. aprila. Pod naslovom »Beseda in dejanja« primerja »Novo Vreme« stališče Angloameričanov napram Srbiji s stališčem Nemčije napram Romuniji. Na predvečer obletnice, 6. aprila, ko je srbski narod vzel nase za angleški račun strahovito tragedijo, piše list med drugim in smo pričakovali, da se bo v Angliji in Severni Ameriki zavzel vsaj en človek za srbski narod ter povedal nekaj lepih in simpatičnih besed, so prileteli angloameriški bombniki ter v Nišu neusmiljeno morili in požigali. Slično kot s Srbi so Angloamerikanci postopali tudi s Čehi, Poljaki, Nizozemci, Belgijci in Francozi. Nemčija, tako nadaljuje list, pa kaže napram svojim prijateljem in zaveznikom popolnoma drugačno zadržanje. Najboljši dokaz za to je danes Romunija. Dočim z ene strani grozi sovjetska vojska Romuniji z opustošenjem, pa ji obljubuje Moskva po Molotovu zlate gradove če se preda. Angloamerikanci bi v takšnem položaju prepustili Romune njim samim, kot so to storili z nami. Toda Nemčija je v najbolj kritični uri romunske zgodovine po svojem zunanjem ministru izjavila, da predstavlja Romunija del enotne evropske obrambne trdnjave in jo bo tako tudi nemški vojak z vsemi silami branil. V našem primeru nam Angloamerikanci sploh niso mogli pomagati v boju, v katerega so nas naščuvali, niti niso imeli resnih namer za to. V primeru Romunije pa vidimo, da nemška vojska ne zapušča morebiti Romunije, da bi branila zgolj sebe in zapadno Evropo, temveč stoji trdno kot jez za obrambo Romunije in vsega balkanskega prostora.

Ženeva. »Daily Mail« javlja, da bo po Veliki noči objavljen v Angliji vsem zakon o pobijanju rudarskih stavk. Ta zakon bodo uporabili proti vsem stavkujočim organizacijam in posameznim delavcem. Tudi minister za delo bo izdal »opozorilo«, ter ne bo tako več nikakega dvoma, da bodo zares prišli v veljavo nasilni ukrepi.

~ ~ ~

Črnci naj uničujejo Evropo

Vichy, 8. apr. Napad ameriških terorističnih bombnikov na Schaffhausen nas ne preseneča, je izjavil francoski državni tajnik Henriot, ako pomislimo, da so dobili črnci iz Teksasa in Oklahome posebno nalogo, naj bombardirajo Evropo. Ako trdijo Amerikanci, da imajo premoč v zraku, potem bi smeli vsaj pričakovati, da bodo znali čitati zemljepisne karte. Kako naj sicer sploh verjamemo njihovim statistikam, ki govore o uničenju nemške industrije, nemških čet, ogromnem razvoju zavezniške proizvodnje ter o različnih drugih stvareh. Vsekakor je resnica, da nevtralnost ne nudi več nikake zaščite. Pri svojih uničevanjih izbirajo ameriški piloti posebno lepa in kulturno pomembna mesta, za katera zavidajo Evropo. Do sedaj je letalstvo spremljajo pohode armad. Amerikancem pa gre le še za uničevanje.

Romunsko vojno poročilo

Bukarešta, 8. aprila. Poročilo romunskega vrhovnega poveljstva o vojnih dogodkih dne 7. aprila ima sledeče besedilo: Vzhodno od Dnjestra in v srednji Besarabiji je napadel sovražnik na nekaterih odsekih brez uspeha. Nemško-romunske čete so ga deloma v zamaha polnem protinapadu vrgle nazaj. Sovražniku so bile zadane visoke izgube v oklepnikih, mrtvih in ujetnikih.

Severno od Jassija je bil sovražnik vržen iz nekaterih važnih položajev.

Na področju Botosani - Černovice je bilo opaziti živahno sovražno ogledniško delovanje. Severno od Černovic z uspehom napreduje napad nemških čet.

Kratka poročila

Madrid. Pod naslovom »Zahrbten napad« se ukvarja list »Informaciones« s poročilom »Timesa«, po kateri je italijanska komunistična stranka sprejela iz Moskve navodilo, da sodeluje z Badoglieem. »Ta vest je velikega pomena,« piše list, »ker pač jasno kaže, da kominterna še vedno obstoja ter podeljuje komunističnim strankam v vseh državah sveta še nadalje konkretna navodila. Nikakor pa nam naj ne solijo pameti, da so italijanski komunisti postali preko noči konservativci.«

Vstajenje naroda

Trikrat smo že praznovali velikonočne praznike po onih nesrečnih aprilskih dneh v letu 1941, in trikrat smo dospeli komaj do velikega petka, ne da bi mogli doživeti sijaj vstajenja velikonočne nedelje. Dve polni leti je somrak velikega petka zasenčeval našo deželo in ni pustil prodreti žarkom velike nedelje skozi zamegleno in mrzlo ozračje. V tem ozračju je bilo ljudstvo pritisnjeno globoko k tlom, ponižano, oropano najosnovnejšega dostojanstva, postalo je žrtveni material za nečloveški komunizem. Pozen zgodovinar bo z grozo v duši zbiral dokumente tega obdobja v zgodovini slovenskega naroda ter s solzami v očeh zapisoval posledice in odkrival vzroke. Kri tisočerih se je razlila čez izsušeno zemljo, prelita po bratski, kaj pravim bratski, po zverski rokil V ognju so zatrepetali stoletni kmečki domovi, s tolikim trudom in s toliko marljivostjo nabrano premoženje je izginilo po nepristopnih gozdovih in dragah. Narod je postal več kot suženj: postal je klavna živina, v onem pomenu, kakor je nekdaj pel psalmist: »Postali smo klavne ovce.«

V tem somraku si je narod večkrat skušal prižgati plamenico svetlobe, ki naj bi dvignila resnico zopet k veljavi, skušal se je prebiti preko velikega petka k soncu velike nedelje. Skušal je stresti raz sebe jarem, ki mu ga je naložil mednarodni komunizem ter zatreti zlo, ki je povzročilo toliko gorja med ljudstvom. Toda v dveh letih mu to ni uspelo, nasprotno, v grenkih dneh okrog 8. sept. je moral doživeti višek svoje Kalvarije. S tem pa je bila najbolj grenka ura velikega petka tudi premagana. Sonce je začelo trgati temne oblake, nad slovensko zemljo se je začela razlivati svetloba in obetati toliko zaželeni prehod v lepše dni.

Kdo je bil kriv našega velikega petka? Odgovor je samo eden: mednarodni komunizem. Danes, ko so dogodki prvega leta že odmaknjeni od nas, moremo v vsej nepristranosti in ob treznem preudarku trditi, da bi živeli v sorazmerno visokem blagostanju in notranje enotni, če nas ne bi vrgle v kaos revolucije mednarodne prevratne sile, ki jim stoji na čelu organizirani komunizem. Pod težo teh sil se je zrušil organizem slovenskega ljudstva in se zgrudil v onemoglost.

Toda ko je bila sila največja, ko je bila stiska najhujša, je ljudstvo iz svojega zdravega jedra ter ob mogočni podpori nemškega naroda vstalo k ponovnemu življenju. Iz stanja omrtvelosti in onemoglosti, v katero ga je pahnil komunizem, je oživelo v stanje bujne življenjskosti, se zopet prebudilo k močni narodni zavesti, se otreslo suženjskega jarma in se vrnilo z velikim zagonom nazaj v lastno tradicijo. S tem je premagalo somrak velikega petka in se začelo bližati sijaju velike nedelje. Kakor je nekoč opisoval Ivan Cankar vso grenkobo velikega petka v svojih »Podobah iz sanj« in svojo vizijo zaključil z veličastjem velike nedelje, prav tako mora tudi nas prevevati neomajna zavest, da veseli zaključek žalostnega tedna pride in bo toliko veličastnejši, kolikor je bilo neizmerno trpljenje, ki smo ga bili deležni v žalostnih dneh.

Teža somraka je že v glavnem premagana; narod se bliža svojemu vstajenju. Po čigavi zaslugi? Prezgodaj je govoriti o tem. Toda eno je neizpodbitno, da ima poleg drugih pri tem mladina svoj velik delež. Mladina ni klonila niti v najusodnejših dneh in vzgojena v tradicionalnem duhu slovenstva je postala jedro zdravega narodnega gibanja in nosilec slovenske ideje. Nič čudnega torej, če moremo že danes o tej mladini reči, da je bodočnost njena. Čez vse malenkosti in ozkosrčne koristi se je z velikim zaletom zagnala v bistvo vsega vprašanja, v samoobrambo naroda. Narod je na poti do vstajenja, prebudil se je k življenju in zbudila ga je predvsem tudi — slovenska mladina. v

VELIKONOČNA RAZSTAVA
v GALERIJI OBERSNEL
podaljšana do 16. t. m.

Uspehi protikomunističnih predavanj v šoli

Ljubljana, 7. aprila.

Nekateri so spočetka nekam dvomljivo gledali na protikomunistično akcijo po srednjih šolah. Toda ta akcija je že obrodila bogate sadove. Ne samo, da je zlomila hrbtenico komunistični propagandi, temveč vedno bolj utira pot zdravi narodni miselnosti in vzbuja vedno večji odpor proti komunizmu. Po raznih zavodih pišejo iz protikomunistične tvarine učenci tudi naloge, ki nekatere po svoji tehtnosti in razgledanosti kar presenečajo. Spodaj navajamo eno teh nalog. Bila je spisana na Trgovski akademiji, v I.a razredu.

Zakaj je komunizem protinaroden?

V vsej zgodovini komunizma jasno vidimo, da ima izrazit, protinaroden značaj. Saj to sam prav za prav čisto jasno izraža. Komunistom so vsi buržuji, kakor on pravi, tisti, ki kaj imajo, po vsem svetu enaki. Vsi proletarci, to so tisti, ki nič nimajo, se pa morajo boriti proti buržujem. Tako pove tudi komunistično geslo: »Proletarci vseh dežela, združite se!« Pa ne samo to. Ne samo, da so komunistom najbolj važni boji med proletarci in buržuji; vsak pravi čistokrven komunist mora iz sebe iztrgati vsako narodno zavest, vse kar ga veže na narod in mu mora biti komunist tujega naroda bližji, kakor pripadnik lastnega naroda. Sicer se komunisti izgovarjajo, da so oni najboljši nacionalisti in hočejo, da bi vsi narodi na svetu živeli med seboj v miru. Ideja je lepa, toda kako jo komunizem izvaja? Že pri nas smo videli, da je moral naš narod krvaveti, ker je bilo to v skladu s komunistično taktiko. Komunizmu je pač vseeno, če en narod propade, samo da zmaga njegova ideja.

Ne bi si mogli razložiti, zakaj je komunizem protinaroden, če ne bi vedeli, da so ga ustvarili ž i d j e, da bi z njegovo pomočjo zavladati svetu. Židje že 2000 let snujejo načrte ,kako bi maščevali in zasužnjili ves svet. V dobi pred francosko revolucijo tega niso mogli, ker se zaradi družabnega reda, kakršen je bil takrat, niso mogli povzpeti na položaj, da bi to dosegli. Takrat so židje živeli po Ghetih in niso bili enakopravni narodom, med katerimi so živeli, ter jih je zaradi posebne nošnje takoj vsak spoznal. Zato so vrgli v svet ideje demokracije, s katerimi so razbili narodne organizacije. Narod ni po demokratičnih idejah več živ organizem, ampak je le skupek poedincev, ki žive na istem prostoru in govore isti jezik. Francoska revolucija je zmaga teh idej in z njo so postali židje enakovredni drugim narodom. Židje so postali zaradi močne medsebojne povezanosti močni in so dobili gospodarsko premoč nad nežidovskimi narodi. S pomočjo raznih teorij so tudi duhovno zasužnjili druge narode. Da bi lahko vplivali tudi tam, kjer drugače zaradi svojega pokolenja ne bi mogli, so ustvarili framasonstvo, ki je organizacija močnejših ljudi z najstrožjo disciplino; vrhovno oblast nad vsemi pa imajo židje.

Toda vse to židom še ni dovolj. S tem še nimajo oni popolne oblasti. Še vedno ne morejo jasno na dan. Še vedno se morajo skrivati v ozadju. Zato so ustanovili komunizem. Komunizem pomeni zmago židov. V komunizmu se židom ni treba več skrivati, ampak lahko naravnost uresničijo vse svoje načrte. V demokraciji židje vladajo z zvijačo, v komunizmu pa s terorjem.

Le če upoštevamo to, da je komunizem samo sredstvo židov, da dobijo popolno oblast, šele tedaj razumemo, zakaj postopa komunizem tako.

Židje hočejo uničiti vse druge narode. Zato je komunizmu vseeno, celo ljubše, če izgine naš narod, samo da zmaga on. Samo tako moremo razumeti številne pokolje, samo tako moremo razumeti geslo »Žrtve morajo biti«. Tudi v Rusiji vidimo, da so preseljevali cele mase ljudi iz ene pokrajine v drugo, da so bolj pomešali Ruse in Mongole, da bi med drugimi narodi postali manj odporni.

Komunizem se bori proti vsemu, kar je nevarno židom. Bori se proti veri, ker je nevarna židom, bori se proti družini, ki je osnovna celica naroda, bori se proti morali, kjer je vir zdravja.

Žid je ustvaril demokracijo in liberalizem, židje so ustvarili framasonstvo, žid je ustvaril komunizem in materializem. Vse to, da bi uničil druge narode.

Če ni komu jasno, naj pa odgovori, zakaj židovski bogataši dajejo denar za komunistično propagando. Odgovori naj, zakaj še v nobeni komunistični brošuri, v nobeni knjigi, v nobenem komunističnem listu in letaku še niso bili napadeni židje in framasoni, čeprav so ti največji kapitalisti.

Naša naloga ni samo razbiti komunizem. Naša naloga je odstraniti ves vpliv židovstva, ker le tako bo naš narod res svoboden in neodvisen in le tako bomo sami svoji gospodarji in sami kovači svoje usode.

Večna beseda našemu času

Če Kristus ni vstal, potem je naše upanje prazno: to je misel, ki jo je izrazil že apostol narodov sv. Pavel. Toda Kristus je v resnici vstal. Iz svoje lastne, božje moči je strl želo smrti in zmagoslavno zaključil svoje delo odrešenja. Resnica o Kristusovem vstajenju in njena važnost je tako globoko prodrla v tradicijo krščanskih narodov, da jo ponekod o velikonočnih praznikih javno izražajo kot simbol in podlago svojega verovanja. Končno sloni naše verovanje na Kristusu. Sodobni miselni tokovi se včasih le preveč oddaljujejo od njega in hlastajo po drugotnih ali celo sumljivih nagibih. Izogibajo se Kristusovih čudežev in nekako sramežljivo molče o njih, iščejo pa minljivih in enodnevnih razlogov, ki naj bi opravičili njihovo vero. Toda pojem vere se ne bo nikoli spremenil. Zgrajen je na Kristusu in njegovih delih. Zato je toliko pravilna trditev: če Kristus ne bi vstal, bi bila naša vera prazna. Kristus pa je vstal in zato napolnil z radostjo vere svoje zveste učence.

3 letno uspešno delovanje za zdravje naroda

»Potujoči zdravstveni dom« na pohodu

Ljubljana, 8. aprila.

Zdravstvene potrebe našega podeželja so bile zmeraj precejšnje. Imeli smo sicer dokaj podeželskih zdravnikov, sezidalo se je tudi nekaj zdravstvenih domov, a vse to še ni moglo zadoščati. Treba bi bilo najti novih oblik. Zlasti zadnja leta je bila potreba po tem zelo velika. Z ustanovitvijo potujoče zdravstvene kolone se je ustvarila možnost za zdravstveno delo med najširšimi plastmi ljudstva. Savojsko ministrstvo je sicer ustanovilo to potujočo zdravstveno kolono iz propagandnih namenov, da bi delalo reklamo zase in si pridobivalo ljudsko naklonjenost. Zato je bila kolona namenjena najprej samo šolskim otrokom. Toda slovenski zdravniki, ki so pri koloni delali, so delali brez vsakršnih propagandnih namenov, zgolj z iskreno voljo, koristiti ljudskemu zdravju.

Avtokolona se je ustanovila v maju l. 1941. Imela je na razpolago 2 avtomobila, v katerih se je vozilo šest zdravnikov po deželi. Vsak zdravnik je skrbel za svoj oddelek. Oddelki so tile: splošni, očesni, röntgenski, oddelek za otroške bolezni, zobni oddelek in oddelek za bolezni grla, ušes in nosu. V enem vozu ima svoj oddelek zdravnik röntgenolog, v drugem vozu okulist in dentist. Ostali trije opravljajo svoje posle po stalno najetih sobah.

Delo avtokolone je bilo v začetku samo v tem, da so zdravniki pregledovali predvsem šoloobvezne otroke, pa tudi ostalo prebivalstvo. Takrat se je kolona mudila v enem kraju 1 do 2 dni. Toda samo pregledovanje še ne koristi mnogo. Treba je bilo začeti z zdravljenjem. V enem kraju so se zato kasneje zadrževali zdravniki kolone en teden, kasneje že štirinajst dni.

Leta 1942. je bilo delo kolone zaradi divjanja komunistov prekinjeno skoraj za vse leto. Ta čas je avtokolona delala v Ljubljani. Leta 1943. pa je spet začela s svojimi pohodi na deželo. Njeno delo je bilo zelo požrtvovalno. Kolona je vršila svoje delo [illegible], ko sta se njena vozova s težavo porivala po zasneženih cestah, poleti v najhujši vročini, spomladi in jeseni v vetru, blatu in dežju.

Ljudje so spoznali, v kakšno korist jim je to požrtvovalno delo. V velikih množicah so se zatekali k zdravnikom kolone po zdravniško pomoč in tisoči so pomoč prejeli.

Sedaj je kolona podrejena ljubljanskemu Higijenskemu zavodu in vrši svoje koristno delo kot »Potujoči zdravstveni dom«. Zadnji mesec potuje s tem zdravstvenim domom tudi »Postaja za zatiranje garij«. Garje so namreč na deželi zadnji čas silno razširjene. S postajo hodita dve sestri z desinfekcijskim aparatom. Dnevno dezinficirajo 70-80 ljudi.

Tako so zdravniki kolone v treh letih izvršili vkljub mnogim težavam in nevarnostim, ki so jih čakale na poti, ogromno delo za narodno zdravje. Njihovo delo je tem pomembnejše, ker so časih kakršne doživljamo, bolezni bolj razširjene kot sicer in ker je zdravnikov, ki bi nudili pomoč, manj, kot jih je bilo navadno, ko potrebe niso bile tako velike.

ŠPORT

Več čuta enotnosti v naš šport!

Vojna, ki jo preživljamo, je odkrila med našim narodom ogromno zabloď, ki jih je ta moral sprejemati od raznih kulturnikov in kdor je te zablode odklanjal, je veljal za nesamostojnega, »ozkega«, omejenega. Blodna gesla: proč z avtoriteto, proč z disciplino so zlasti učinkovala na mladino.

Poguben učinek takih gesel se je iz drugih področij prenesel tudi v šport in se pokazal v tistih športnih panogah, kjer se zahteva skupno delo, koordinacija, skupen napor vseh. Na primer: v nogometu, v igri z žogo na vodi itd. V vseh teh panogah opažamo pri nas v zadnjem desetletju pred vojno nazadovanje, ki ni morda posledica zakulisnih klubskih spletkarij. Tudi pomanjkanje telesnih sposobnosti ni tu vzrok; poglejmo samo v vrste športa, kjer se zahteva zgolj napor poedinca: skoraj povsod odlični uspehi in rezultati. Vzrok za neuspehe leži globlje: v pomanjkanju čuta za avtoriteto in disciplino, ki sta osnovna pogoja za dosego uspeha v omenjenih športnih panogah. Do vidnega izraza je to prihajalo pri nastopajočih moštvih, kjer smo zastonj iskali enotnosti, enotne volje in čuta, da sestavljajo celoto, ki naj skupno doseže postavljeni cilj. Skratka: moštvo so sestavljali vedno posamezniki, smatrajoč sami sebe za najvišjo avtoriteto, vseznalci, ki ne sprejemajo nasvetov, kaj šele ukazov. Uspeh takega ravnanja je bil neuspeh, ki so mu iskali vzrok v sodniku ali vremenu. Pa ne samo pri nastopajočih, tudi med gledalci je bilo očitno pomanjkanje čuta za enotnost pri skupinskih borbenih panogah. Samo primer: solo akcije posameznikov so občinstvo mnogo bolj navdušile kot skupne premišljene kombinacije, katerih logična posledica je zadetek, gol. V prvem slučaju vihar navdušenja, v drugem hladnost: otipljiv dokaz za zgornjo trditev. Jasno je, da v takih razmerah nismo mogli napredovati.

Kaj bi iz omenjenih drobnih ugotovitev pozitivno uporabili za bodoče. Prvo bo pač treba med našo športno mladino vzgojiti več smisla in čuta za skupnost, edinost, da se bo moštvo čutilo res kot organizem, kjer morajo vsi organi delovati ne v lastno korist, ampak za korist organizma, društva in s tem našega športa. Ako bo to vsaj deloma uspelo, se smemo Slovenci tudi v teh športnih panogah nadejati boljših časov in uspehov kot so bili dosedanji. Toda eno je pri vsem tem zelo važno: tisti, ki jim bo poverjena skrb in naloga za vzgojo novega športnega naraščaja, naj imajo pred očmi najprej: Nosce te ipsum!

*

Prvenstvo nemških telovadcev Prvenstvo nemških telovadcev v orodni telovadbi se bo vršilo 10. maja v Kremsu. Tekmovali bodo na drogu, bradlji, krogih, v skokih čez konja in v poljubni prosti vaji.

Ali ste že kupili **„Mejaše“**, ali ste jih že prebrali? Knjiga je zelo zanimiva in ima zelo številne slike. Splošna sodba je, da je knjiga edinstvena. Opisi Indijancev, njihovo življenje doma, v boju, v borbi za obstanek, za rodni košček zemlje, kako se bore proti pozvednikom in iz Evrope došlim glavarjem, vse to navdušuje bralca od prve do zadnje strani. Kupujte in berite »Mejaše«!

*

V prihodnjih dneh bo v »Svetovi« knjižni zbirki izšla 11. knjiga z naslovom:

Mehanika vsakdanjega življenja

Knjigo je napisal univ. prof. dr. inž. Kubelj. V knjigi bodo na poljuden in lahko razumljiv način opisani in razloženi vsakdanji mehanični in tehnični pojavi, katere človek srečuje na slehernem koraku. Knjige bodo veseli posebno tisti bralci, katerim so pri srcu tehnična vprašanja.

Še je čas, da se naročite na „Svet“! Postanite reden „Svetov“ naročnik! Za majhen denar dobivate lepe in poučne knjige! „Svet“ v vsako hišo!

Naznanila ljubljanskih prireditev

Dramsko gledališče

Vel. nedelja, 9. aprila, ob 15: »Slaba vest«. Izven. Cene od 24 lir navzdol. — Ob 18: »Lepa Vida«. Izv. Cene od 24 lir navzdol.

Vel. ponedeljek, 10. aprila, ob 15: »Namišljeni bolnik«. Izven. Cene od 24 lir navzdol. — Ob 18: »Matura«. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Moliere »Namišljeni bolnik«. Igrali bodo: Argan — J. Kovič, Belina — Gabrijelčičeva, Angelika — Verdonikova, Beralde — Sever, Cleante — Verdonik, Diafoirus — Peček, Tomaž Diafoirus — Nakerst, Purgon — Gorinšek, Fleurant — Raztresen, Bonnefoi — Blaž, Toinetta — Kraljeva, Luison — Vida Juvanova. Režiser J. Kovič, scena po režiserjevem osnutku A. Gerlovičeva, kostumi J. Vilfanova.

L. Fodor »Matura«, komedija v 3 dejanjih. Osebe: ravnatelj dr. Dvornik — Drenovec, dr. Čebula — Debevec, dr. Vidovič — Gorinšek, dr. Štrk — Nakrst, dr. Šiška — Verdonik, dr. Vrtačnik — Gregorin, prof. Mozoljčeva — Nablocka, prof. dr. Matejeva — Ukmar-Boltarjeva, Ema Zorova — Gabrijelčičeva, osmošolke: Slaparjeva — Levarjeva, Voglarjeva — Svetelova, Malijeva — Intiharjeva, Kolarjeva — Golieva, Anton, šolski sluga — Plut. Režiser C. Debevec.

Operno gledališče

Vel. nedelja, 9. aprila, ob 14.30: »Gorenjski slavček«. Izven. Cene od 36 lir navzdol.

— Ob 18: »Don Juan«. Izven. Cene od 36 lir navzdol.

Vel. ponedeljek, 10. aprila, ob 14.30: Melodije srca«. Opereta. Izven. Cene od 40 lir navzdol. — Ob 18: »Traviata«. Izven. Cene od 36 lir navzdol.

J. Gregore »Melodije srca«, opereta v 3 dejanjih. Napisal H. Stepančič. Osebe: Arnič — Zupan, Silva — Mlejnikova, Vera — Barbičeva, Anda — Sancinova, Katja — Japljeva, Gizela — Slavčeva, Viktor — P. Kovič, Amalija Mirtičeva — Gorinškova, Marija Bariličeva — Bučarjeva, Zvonko Okretič — M. Sancin, Ala Bariličeva — Poličeva, Milavski — Miličinski, Marijana — Koširjeva, Marjan — Bajde, radio napovedovalec — Pianecki, radio tenor — M. Brajnik i. dr. Dirigent J. Gregorc, režiser E. Frelih, koreograf P. Golovin, scenograf inž. Franz. — Opozarjamo, da bo nastopil v partiji Marijana Bariliča prvič Boštjančič.

Frančiškanski oder

Vel. ponedeljek, 10. aprila, ob 17: »Uboga Kristina«. Cene od 12 lir navzdol.

Oddajniška skupina »Jadransko primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 9. april:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Veseli zvoki za nedeljsko jutro; vmes: 8.30 Poročila v slovenščini — 9 Prenos slovesne sv. maše iz stolnice v Ljubljani — 10 Poročila v nemščini — 11.30 Slovenska ljudska oddaja — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Nemški ljudski koncert — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Koncert Kmečkega tria in F. Petana, orglice — 16 Koncert za vojake — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Koncert plesnega orkestra vodi M. Vodopivec — 18 Filharmonični koncert — 19 Pesmi pojeta sopranistka Draga Sok in baritonist Langus Franc — 19.30 Poročila v slovenščini, napoved sporeda — 19.45 Kaj prinaša prihodnji teden — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Veliki koncert za krajši čas — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Mi vam igramo.

Dnevni spored za 10. april:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Veseli zvoki za velikonočni ponedeljek; vmes: 8.30 Poročila v slovenščini — 9 Orgelska glasba — 9.15 Nedeljsko razmišljanje — 10 Poročila v nemščini — 10.15 Naša zakladnica — 11.30 Slovenska ljudska oddaja — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Mali orkester vodi Dermelj — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Vsakemu nekaj — 16 Pisan popoldan; vmes: 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 18 Igra Cimermanov kvartet, poje tercet sester Dobrškovih — 18.45 Šegave besede: Lipah: Gledališke zgodbe — 19 Komorna glasba — 19.30 Poročila v slovenščini, napoved sporeda — 19.45 Razgled — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Glasba velikih mojstrov: Beethovnova IX. sinfonija — 20 Poročila v nemščini — 22.10 Godba, godba, godba.

Dnevni spored za 11. april:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji pozdrav; vmes: 7.30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 9.10 Koračnica, napoved sporeda v nemščini in slovenščini, nato koračnica — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Vedro glasbo izvaja radijski orkester pod vodstvom A. Dermelja — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Vsakemu nekaj — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Četudi znano ni zelo, vendar zanimivo bo — 18.45 Zdravniška ura: Važnost mleka za zdravo prehrano — 19 Slovenska ljudska oddaja — 19.30 Poročila v slovenščini, pregled sporeda — 19.45 Pregled športnih dogodkov — 20 Nemška poročila — 20.15 Dunaj pozdravlja Ljubljano — 21 Komorni koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta, violinsolo Karlo Rupel — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Tiho prihaja noč...

Naš novi podlistek!

»Slovenec« bo začel kmalu objavljati nov podlistek in sicer povest iz časa Keltov. Povest bo izhajala pod naslovom »OSVETA« in je časovno in krajevno zgodovinsko dognana.

Najbrž še nimate zadnjih dveh knjig „Slovenčeve knjižnice“:

Fr. Knafelč: Lov na skrivnosti

in **Jean Giono: Hrib**

Obe knjigi vam bosta za lepo velikonočno darilo. Prva, svetla, z zdravim humorjem, druga temna in skrivnostna, toda močna v zgodbi in obliki. Opazili boste tudi, da imamo nov ovitek. Gotovo vam je všeč. Knjigi sta vam na razpolago v vseh knjigarnah in trafikah.

Ponižani in razžaljeni narod . . .

S krvjo prepojena in v svoji slovenski zavesti osleparjena zapadna Notranjska se vzbuja k odporu proti narodnemu sovragu — komunizmu

Cerkev sv. Jurija v Ilirski Bistrici

Kakor ni koščka slovenske zemlje na Dolenjskem, kjer še ne bi bil okusil naš izmučeni narod vseh strahot znanilcev »svobode« v znamenju: »ropa, požiga in umora«, to isto doživlja iz dneva v dan naš človek po krajih Reške doline, Pivke in po Brkinih.

Prav do zadnjega časa je bilo — zlasti med tako zvano »boljšo« družbo v Il. Bistrici, Št. Petru na Krasu — trdno zakoreninjeno prepričanje, da OF ni komunistična, temveč, da je zgolj narodnoosvobodilno gibanje brez vsake mednarodne in komunistične primesi.

Ker je bil ves narod združen v močni zavesti, si ni mogel predstavljati, da bi vodstvo OF moglo dati pobijati in preganjati poštene ljudi tudi iz njihove sredine, tem manj, ako ti ne bi imeli nobenega greha nad seboj, kakor tega, da niso za komunizem.

Toda ves položaj se je letos na zimo menjal in z njim tudi zadržanje OF v tem delu Notranjske.

Vsak narodno zavedni mož, ki je stal ob strani ali pa je ljudi svaril pred nesrečo, je bil od krajevnih eksponentov OF opljuvan z najbolj ostudno psovko narodnega »izdajalca« in je s tem postal nemogoč za življenje in za lasten obstanek.

Zločin nad trgovcem Mikuletičem

Poleg drugih žrtev, katere nosijo na vesti krajevni odbori K. P. S. z njihovimi »osvobodilnimi« reci uničevalnimi akcijami v tem delu Notranjske, — bodi omenjen zločin, ki je bil izvršen nad lesnim trgovcem Mikuletičem Josipom iz Trnovega pri Ilirski Bistrici. V mesecu februarju so ga zvabili iz gostilne pri »Korajžniku«, in ga nezniano kam odvedli.

O njegovi usodi se širijo najstrašnejše govorice. Za njim žaluje nesrečna žena z dvema otrokoma.

Gospod Mikuletič je bil vzoren družinski oče in mož poštenjak, ki ni vsa leta iskal dobrih konjunktur pri badoljevski navlaki, kot so to znali izkoriščati prenekateri njegovi sovrstniki iz Il. Bistrice, ki pa pri OF ne veljajo za izdajalce!

Odkod si zbira OF svoje ljudi

Tudi v tem primeru drži: OF ne potrebuje narodno zavednih mož, — ne, oni so komunistični stranki v spodtiko in oviro pri vseh njenih »podvigih«!

Da ne bi Ilirsko-bistriška dolina, Pivka in Brkini zaostali za samo boljševiško Rusijo v pogledu proslave ustanovitve Stalinove vojske, so poskrbeli terenci in terenke. Razbobnali so, da je ob tej priliki nujno potrebno zakuriti kresove po vseh gričih na čim bolj vidnih mestih.

Največji kres je baje gorel na »Šembiljskih stenah« in nad vasjo Koritnice.

»Zaupanja vrednim« ljudem je bilo baje povedano, da so ti kresovi »strateško« važnega značaja in da so dogovorjena znamenja za sovjetska letala, ki da jih je pričakovati.

Za kurjenje kresov se je na ta način do zadnjega dne povsod kar javno propagiralo, toda ni ga bilo človeka, ki bi se tem domačim delomržnežem in lažnivim pritepencem iz Ljubljane in Trsta postavil po robu.

Pametni ljudje so se malo spogledovali, ker so se bali še večje katastrofe, kot so jo doživeli ob badoljevskem polomu.

Tako so komunistični tolovaji in njihove badoljevske priležnice lahko vneto in nemoteno preganjali ljudi po nezaščitenih vaseh na tlako za kresove, češ: »Dajmo! Rešitev je tu!«

Tako so po nalogu komunistične »osvobodilne fronte slovenskega naroda« ter po diktatu izprijencev in izprijenk zagoreli kresovi vsepovsod, kakor je bilo odrejeno: nad Koritnicami, na Šembiljski steni, drugod po Pivki in Brkinih.

In spet so tisto noč bili prirejeni »mitingi« nad tako uspelo »akcijo« od strani terenskih odborov. Povabljeni so seveda bili nanje merodajni kolovodje iz sosednih gozdov s pribočniki. Ob zori so ti vzeli s seboj kar so rabili in se vrnili na svoja ležišča . . .

Naslednji dan je prišla nemška oborožena sila in temu primerno vzpostavila zopet red.

Razžaljeni in ponižani narod

Narod, v kolikor se še ni bil preje streznil, je spregledal. Spoznal je šele tedaj, ko je na lastni koži občutil, kaj so »žrtve, ki morajo biti«, kaj poboji, umori in požari ter gospodarsko uničenje.

Vse to trpljenje bi bilo lahko našemu človeku prihranjeno in še prenekateremu zlu bi se lahko izognil, — ako bi oni Slovenci, ki trdijo, da so zavedni, hoteli jasneje pogledati v duh časa in javno spoznavati to, kar čutijo.

Mar je treba, da naši ljudje in fantje že nad pol leta in še več ne prenočujejo v lastnih domovih, ampak hodijo spat v kraje, kjer so nemške posadke, ker se bsoje, da bi bili odvedeni?

Ali je potrebno, da njihove žene, matere in otroci trepetajo vse noči in so na milost in nemilost z vsem gospodarstvom prepuščeni tolovajski svojati, ki se ponoči pod naslovom »narodne, osvobodilne vojske« pritepe iz gozdov in hribov? —

Ali je potrebno, da so res narodno zavedni ljudje strahovani od nekaj skritih vaških slepcev — morda celo pritepencev, ki jih vsa vas pozna, a jih redi in pase v svojo propast? —

Čebele pomečejo trote iz panja, zakaj ne bi tudi naš narodno zavedni človek tega storila? —

Krivcem gorja

Sodelovanje pisane badoljevske strahopetne vojske s komunistično OF vojsko, Je že vsakomur znano.

Znano je tudi, da OF skuša z gospodarskim uničenjem naše zemlje, — ker sicer bi tega ne delala — izsiliti dotok svežih sil v hribe in na ta način umetno ustvariti proletariat za povojno dobo; to je tudi otipljiv dokaz, da je OF internacionalna, t. j. komunistična.

Z gnevom in strahom zasleduje ubogi narod pogubno početje OF. Spoznanje, da je OF komunistična in da pomeni komunizem za naš mali narod smrt, se širi med narodom brez kake propagande.

Spoznanje v tej luči se je razširilo v najbolj zakotno vas tega dela Notranjske tja do Brkinov.

Ko bo užaljeni in zlorabljeni narodni čut, ki danes počasi tli v prsih tisočerih poštenih Slovencev in Slovenk planil na dan, tedaj bo odbila zadnja ura vsem onim, ki so sokrivi tolikega gorja, ki se še danes odigrava nad našim ponižanim in tolikokrat razžaljenim narodom.

Pouk po gimnazijah se redno izvaja

Kljub omejitvam, ki nam jih nujno narekuje vojni čas, se je pri nas storilo vse, da bi življenje potekalo naprej mirno, brez nepotrebnega zastajanja in brez večjih pretresov. V Ljubljani so ta prizadevanja rodila lepe uspehe in so premagala mnogo težav. To je vidno zlasti pri našem prosvetnem, šolskem življenju. Nekatere gimnazije so morale zaradi drugih potreb začasno ukiniti pouk. Zdaj pa so spet začele s poukom vse, le da nimajo polnega števila ur, ampak imajo pouk večidel samo vsak drugi dan.

Prostore je morala večina šol menjati. Tako danes ne veljajo več nazivi, ki so jih študentje dajali včasih gimnazijam: Bežigrajska, Poljanska, Vegova. Ostali so le še uradni nazivi po številkah in vrsti gimnazije: klasična in realna, moška in ženska.

Navadno je eno samo poslopje namenjeno več zavodom. So pa tudi zavodi, ki imajo po več krajih šolo. V veliki, še nedodelani stavbi, ki je bila namenjena uršulinski gimnaziji, imata šolo klasična in I. drž. gimnazija, dva največja srednješolska zavoda. Na stari uršulinski gimnaziji imajo pouk: uršulinska gimnazija, nekaj razredov školijske klasične gimnazije, III. in IV. državna realna gimnazija. Učiteljišče je ostalo v svoji stavbi, pri njem pa gostuje še I. ženska realna gimnazija. II. ženska realna gimnazija. ima pouk deloma v Lichtenturnovem zavodu, deloma pa — sedmi in osmi razred — na šolski poliklinniki. Rakovniška gimnazija ima pouk še zmeraj doma.

Tako je urejen pouk na gimnazijah. Nekatere meščanske šole pa imajo pouk kar v gostilniških prostorih. V tej iznajdljivi ureditvi se kaže žilavost naše prosvetne uprave in volja vodstev šol, da za vsako ceno obdrže pouk vsaj v omejenem obsegu, kakršen je pač v danih razmerah mogoč.

Udarna protiletalska obramba na jugovzhodu

Berlin, 8. apr. Popoldne dne 5. aprila je priletel nek severnoameriški bombniški oddelek z močno lovsko zaščito preko Balkana v Romunijo. Že na doletu so bolgarski in romunski lovci napadli bombniški oddelek. Ko so se nad Donavo severnoameriški lovci za dolge polete vrnili ter prepustili bombnike na najnevarnejšem delu njihovega poleta njih usodi, so se stopnjevali napadi romunskih in nemških lovskih oddelkov proti severnoameriškim bombnikom, ki so v višinskem poletu prodirali proti petrolejskemu področju Ploestija. Še preden so štirimotorni bombniki bili prispeli nad območje petrolejskih vrelcev, je prišlo nad donavsko ravnico do velike letalske bitke. Ramo ob rami so se tukaj borili nemški in romunski lovci proti sovražniku, ki se je s stotinami strojnic srdito branil, ter redčile v drznih naskokih sovražnikove vrste. — Nemškim in romunskim lovcem je uspelo razbiti sovražni napad ter velik del bombnikov prisiliti, da so zmetali bombe izven petrolejskih vrelcev. Število sestreljenih velebombnikov se je večalo z vsakim napadom, ki so ga izvedli zavezniški lovci proti Amerikancem. Tudi številne protiletalske baterije na področju petrolejskih vrelcev so zbile večje število štirimotornih bombnikov.

Niti slepilni manever, s katerim so del letal poslali nad Srbijo, da bi s tem premotili obrambo, niti taktika visokega poleta ni mogla obvarovati Severnoamerikancev najtežjega poraza. Sovražnik je ponovno izgubil s 53 štirimotornimi bombniki 500 mož letečega osebja. Ugotovljeno je, da je najmanj eno tretjino napadajočih severnoamerikanskih bombnikov sestrelila zavezniška letalska obramba.

Vmesna bilanca tako imenovane »balkanske ofenzive« zavezniškega letalstva, katere vzroki so prvenstveno politične narave, kaže skupno z izgubami pri napadu na Steyer preteklo nedeljo, da obstoja tudi na jugovzhodu Nemčije in na ozemlju podonavskih držav udarna letalska obramba.

—II—

London ni navdušen za »prvega madžar. begunca«

Ženeva, 8. aprila. Časopis »Courrier de Geneve« je prinesel naslednje poročilo iz Lizbone o mnenju, ki prevladuje v Angliji o bivšem madžarskem poslaniku v Stockholmu Ullein Revitcky-ju.

»Če je kdo, ki bi ga v Londonu pač ne sprejeli radi, je to »prvi madžarski begunec« in bivši madžarski poslanik v Stockholmu Ullein Revitcky. V Londonu niso pozabili, da je ta diplomat vršil naloge madžarskega šefa časopisja, ko je pristopila Madžarska k paktu treh sil in protikominternskem paktu. Dalje ni pozabljeno, da je v času vojne napovedi Veliki Britaniji in Združenim državam pokazal veliko navdušenje ter venčal madžarske čete z lovorjevimi venci tako dolgo, dokler so bile nemške čete v borbi proti Sovjetom uspešne. V Londonu vedo prav dobro, da je bivši opolnomočeni minister sprejemal številne nemške goste v svojem stanovanju na obali Donave v Budimpešti, jih vodil na svoj balkon ter jim pokazal majhno zastavo s kljukastim križem, s katero je pozdravljal transporte nemških čet in bolniške ladje, ki so plule po Donavi mimo njegovega stanovanja. Iz vseh teh razlogov pa niso v Londonu nič željni, videti v svoji sredini tega »novega sobojevnika, katerega politična sprememba vzbuja nezaupanje«.

Molotovljeva prevara razkrinkana

Bern, 8. apr. Izjave nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa zastopniku agencije »Rador« je objavilo vse švicarsko časopisje. Dnevniki omenjajo predvsem ona mesta, ki podčrtavajo vabila Molotova Finska, Madžarski, Romuniji in Bolgariji ter jih karakterizirajo kot navadno prevaro.

Sovjeti pobijajo Poljake

Stockholm, 8. aprila. »Folkets Dagblad« poroča iz Bukarešte, da prihaja v severnoromunske pokrajine dnevno vse polno poljskih beguncev iz Volinije, ki so s pustolovskim begom in popolnoma izčrpani ušli z ozemelj, ki so jih zasedli boljševiki. Ti begunci poročajo o strahovladi boljševiške armade v zasedenih ukrajinskih pokrajinah ter potrjujejo vesti angleških in poljskih časopisov v Londonu o množestvenih pokoljih prebivalstva na vzhodnem Poljskem. Sovjeti pozivajo ljudi z letaki, naj umore svoje duhovnike. Obenem rekvirirajo zadnje zaloge žita in živine. Vsled tega je razumljivo, da vlada med kmeti paničen strah.

Velikonočna

Raduj se, človek, in zapoj!
Slovo daj žalosti te dni —
velika noč se nam blešči,
vstajenja čas, prijatelj moj!

Poglej drevesa, bilke njiv!
Doslej so spali kot mrtvi,
a zdaj jih sončni blesk budi —
in spet bo svet ves mlad in živ.

Kar mraz uničil je doslej,
se drami, vzpenja v novo rast,
otožnost hira, vstaja slast —
o, vse še lepše bo kot prej!

Čemu glavó povešaš tih,
ko zreš okostja pogorišč,
ko v duhu tavaš prek morišč
in daviš v sebi krik in vzdih?

Iz muk, solzá, krvi in ran
življenje novo, nova moč
budi se. Čuj, velika noč
pred nami je — vstajenja dan.

Zato, moj brat, vesel zapoj!
Ne zdvajaj več, veruj, razglej
na vrhu se in se nasmej —
Kalvarija je za teboj . . .

Vinko Žitnik.

Tombola na Kongresnem trgu

je vedno privabila množico ljudi vseh vrst in stanov. Zimska pomoč pa je uvedla novost: ne bo vam potrebno hoditi na trg in med prerivanjem in vpitjem čakati na dobitek. Posebnost tombole Zimske pomoči je dvojna; dobitki bodo knjige in žrebanje boste zasledovali doma. V časopisih in radiu bomo sproti objavljali številke, ki bodo izžrebane. Žrebali bomo postopoma. Najprej številke za dvojke. Kdor bo zadel dve številki v eni vrsti (dvojko), bo prišel v Gradišče (v našo pisarno) po dobitek. Ko bo torej kdo od vas zadel dvojko, ne bo mogel in smel dalje igrati, da bi prejel višji dobitek. Število dvojk je namreč vnaprej določeno, vodstvo pa bo vodilo natančen pregled. Enako velja za trojke, četverke, petorice in tombole. Ko bo knjižna tombola v teku, boste hitro uvideli in spoznali ves postopek.

Knjige bodo tako bogate po vsebini in opremi, da podobnih slovenski knjižni trg še ni imel. Zastopani so vsi slovenski pisateljski rodovi od starejših do najmlajših pisateljev. Gregorčič in Jurčič živita v svojih knjigah še vedno in povsod med nami. Meško in Slapšak nas bosta za svoji 70 letnici vprav mladeniško poživila. In potem Podlimbarski, Matičič, pa Velikonja, Mlakar, Vaštetova, mladi Dular. In pri bibliofilski tomboli še 60 letni Pregelj v klasično lepi noveli »Na vakance«, pa Jenkove pesmi. Maleševa knjiga Cankarjevih risb, Tavčarjevo »Cvetje v jeseni«. In eden naših najmlajših, nadarjenih in pridnih piscev, Zorko Simčič s svojim romanom »Prebujenje«. Pa Balantič, ki je v svoji razcveli mladosti umrl, a nam je zapustil vrsto najlepših pesmi, ki so resnično tako zrele in dognane, da ostrmiš ob njih. In potem dodatni dobitki v denarju (pomislite: 10 knjig in še 5000 lir), dobitki v knjigah. Kopice knjig!

Saj ne moremo vsega našteti. To je bogastvo, kakršnega si skoraj predstavljati ne morete. Poglejte: ob knjigah bodo tudi naši slikarji povedali svojo najglobljo umetniško besedo. Debenjakovi bakrorezi so čudoviti. Šantlove risbe lepe, Tršarjevi lesorezi pomenjajo odkritje. . . . In še in še!

Koliko najpomembnejših imen naše visoke, nikdar ugasnjene kulture!

In dela teh naših velikih mož, globoke misli naših umetnikov — si boste mogli prisvojiti za borih 10 lir. Slišite, za 10 lir!

Povejte, kaj naj še rečemo?

Namesto pirhov darujte slovenske knjige našim bratom in sestram, bivajočim zunaj naše pokrajine. Vsaka knjiga bodi velikonočni dar, ki ga položimo domu na oltar. Knjige sprejema iz naklonjenosti »Ljudska knjižnica« na Miklošičevi c. 7-I. dnevno od 9—12 in od 14—18.

KULTURNI OBZORNIK

Pred novo uprizoritvijo Pregljeve žalne igre iz Jezusovega življenja »Azazel«

Pogovor z režiserjem M. Skrbinškom

Čez nekaj dni bo doživel **Pregljev »Azazel«** ponovno vprizoritev v Narodnem gledališču. S to predstavo bo naša Drama proslavila pisateljevo šestdesetletnico. Igro pripravlja režiser g. M. Skrbinšek in po vseh vestnih in živahnih pripravah sodimo, da bo to ena najlepših predstav v sezoni. Obrnili smo se na g. režiserja in ga sredi največjega dela prosili za kratek razgovor.

Kakšno je vaše gledališko strokovno mnenje o Azazelu glede njegove odrske vplivnosti?

Pregljevo žalno igro je gotovo treba uvrstiti med naša najvrednejša literarna dela, vendar pa s tem, da je napisana v dramski obliki, še ni rečeno, da je takšna, kakršna je v knjigi, tudi v tolikšni meri teatralna, da bi bila njena ponovna uprizoritev že glede na odrski uspeh nujna. Zato bomo uprizorili »Azazela« **v odrski priredbi**, ki jo je oskrbel naš dramaturg. Ta priredba mi je služila kot osnova za naknadno priredbo po moji sedanji režijski koncepciji dela, ki se močno razlikuje od tiste, ki sem jo imel pred dvajsetimi leti ob krstni predstavi »Azazela«.

Kakšna je vaša koncepcija?

»Azazel« je v knjigi bolj dramska pesnitev, nego odrska drama. Tega se zaveda tudi avtor sam, ki dela ne označuje kot dramo, temveč kot žalno igro.

Ob prvi uprizoritvi »Azazela« sem tvegal eksperiment. Odločil sem se namreč bil, da poudarim tako s priredbo teksta, kokor analogno tudi s slogom uprizoritve predvsem njegovo pesniško, to je — lirično nastrojenje. Eksperiment se ni obnesel. Predstava je pokazala, da zahteva to delo nekoliko drugačen prijem. Oder ima svoje zakone in občinstvo privlačuje na odru predvsem **dogajanje**, ki naj bo čim bolj razgibano in napeto. Zato sem to pot izuščil iz pesnitve čim več onega pesniškega krasnoslovja, ki bi utegnilo biti vplivnosti predstave v škodo. Zato besedilo ni samo skoraj za polovico skrajšano, temveč je po zahtevah notranje in vnanje režije mestoma tudi spremenjeno in drugače razvrščeno nego je v knjigi. Spremenil sem nekoliko tudi konec prve in druge slike.

Z zopetno vključitvijo od režiserja v priredbi tesno povezanih prizorov med berači, človekom v vladi, bebcem ter legionarji, s katerim se tretja slika pričenja, predstava ne bo samo pridobila na pestrosti, temveč mi je ta močni vnanji val dogajanja, ki se v tej sliki visoko vspne, bučno razpeni in spet naglo odteče, **ozadje** ideje v tem pogledu, da nam predstavlja v skicirani obliki krik trpeče brezpravne raje pred prihodom Ješuà (Jezusa), pred ono dobo, ko je Jezusov nauk svet duhovno preustrojil ter ga tako dvignil v luč krščanske etike, ki ji je eden glavnih poudarkov v ljubezni, dobroti in usmiljenju.

Kateri je glavni poudarek dela in kako ga boste prikazali?

V splošnem je glavni idejni poudarek v borbi dobre in zlé nravi v človeku. Negativna sila je simbolizirana v tem delu v temnem duhu Azazela, ki ždi v puščavi in se zaganja od tam v človeka ter ga zavaja v blodno življenje.

Tako je bil obsedel kot osmi duh tudi **Mirjamo** (Marijo Magdaleno), ki ni imela moči, da bi se uprla grešnemu valovanju svoje krvi, ki jo tira v življenje gómere, to je — nečiste blodnice. Azazel je simboliziran v **Judi iz Keriota** (Judež Iškarijot), ki hodi Mirjami v sanjah, da tone. — Tone pa tudi Juda sam, ki je obseden od strastne čutne ljubezni do Mirjame, ko se nagiba ves razpaljen od blaznega ljubosumja — k izdajstvu, ko začuti, da je zahrepenela Mirjam k Jezusu. To Judeževo ljubosumje je v tem delu glavno gibalo za njegovo izdajstvo nad Jezusom ter sta razočaranje nad njim, ki »ni hotel biti kralj«, in pa pohlep po denarju le sekundarnega pomena.

Prav tako kot Mirjamo in Judo muči Azazel tudi **Lio**, petnajstletno Mirjamino strežnico, da ji vroča kri preplavlja dušo, ko se mladeniču **Asimu**, ki ga resnično ljubi, preda — preden se poveže**ta v zakonu, preden mu sme poreči »iši — moj (zakonski) mož«!**

To kratko dramo med Lio in Asimom, ki je v začetku drugega dejanja že tragično končana, sem tako s prireditvijo besedila, kakor prav posebno še z režijsko koncepcijo njunega čustvenega odnosa vzporedil z glavnim motivom. Premaknil sem nastrojenje med njima iz zgolj zasanjane liričnosti v deloma čutno strastnost. Saj si očita Mirjam po padcu: »V moji hiši je videla gnusobo in je šla in napravila hudo. Ni čakala, da mu poreče iši — moj mož!«...

Ko prihaja vdova **Joana**, ki je po krivdi Mirjaminega grešnega življenja izgubila moža, ki se je obesil, in otroka, ki je v njeni hudi bolesti rojen, po porodu umrl, k Mirjami s prošnjo, da bi ji odpustila, ker jo je klela, ji reče: »**Ne boj se me, pri Njegovih nogah me boš našla, ki mi je dal, da sem pozabila in odpustila in blagoslavljam, kar sem klela!**«... — Temu prizoru sem s priredbo teksta in posnemskim režijskim oblikovanjem poskušal dati toliko širine in plastike, da mi simbolizira prerojenje človeka v krščanskem duhu. Poseben poudarek pa je ta prizor moral dobiti tudi zato, ker pomakne Mirjamo v njenem kolebanjem med Judo in Jezusom, med zlim duhom in Bogom, še bliže k njenemu visokemu cilju, po katerem bolestno hrepeni.

In muzikalni del predstave?

Naš znani komponist Matija Tome se je z veliko vnemo lotil svojega dela, ko je skomponiral za predstavo turobno pesem o Tamari, sinfonični stavek v tretji sliki, ki spremlja in simbolizira pot Ješuà čez morje ter hvalno pesem v zadnjem dejanju.

Kakšen uspeh si obljubljate?

Sodim, da bo že zaradi ljubezni, s katero so se vsi moji sodelavci trudili, da ustvarijo svoje najboljše, zaradi igralskega osebja, ki se je tudi z vročo vnemo lotilo svojega ustvarjalnega dela, predstava dobro uspela. Po čisto svojstvenem zunanjem delu in sicer pričakovati bučnega zunanjega uspeha, pač pa bo to lep večer zaradi žlahtne duhovne vsebine žalne igre.

J. P.

ZVELIČAR NAŠ JE VSTAL IZ GROBA

Žejen sem!

Temina je legala na Golgoto in le na robu obzorja je bila žveplenorumena svetloba. V črnih kepah so stali ljudje krog treh križev. Umolknili so kriki zaničevanja in roganja, sovraštva in maščevanja. Ledeni molk je obdajal grič.

Mati, zavita v plašč, se je naslanjala na križ, strmela je v ranjene noge svojega Sina, ki niso bile nič več podobne človeškim nogam, saj so bile vse vnete in otekle krog neusmiljenih žebljev, in enakomerno je kapljala kri na kamenje.

Solze so ji usahnile. Vsa je otrpnila v svoji bolesti.

»Žejen sem!«

Ta krik se ji je ko nož zarezal v srce. Ozrla se je kvišku in je videla Njegov pogled, ki se je nebogljeno, kot prošnja otroka, upiral v njene oči.

A Marija je bila nenadoma daleč proč — na begu s svojim Detetom. V majhni dolini, ki je bila v varstvu lavorja in tamarik, je bil Jožef pripravil ležišče in noč je bila neskončno mila. V svetli mesečini je njen mali Jezušček odprl oči in začel piti. Jožef se je smehljal, rekoč:

»Žejen je!«

In potem je mirno počival na njenem srcu, vse je bilo tako tiho, le lahen vetre je popeval v grmičju in zdaj pa zdaj so se oglasila Njegova usteca. Mati je razločno slišala ta zvok: bila je kri, ki je kapljala na kamenje...

Nato je bila v Nazaretu, v majhni, beli hišici. Jezus je bil z Jožefom odšel na delo. Pravkar sta se vračala domov. Sonce je vroče pripekalo in dolga pot je bila za njima. Jezus je odložil vrečo z orodjem.

»Mati, žejen sem!«

Dala mu je skodelico svežega mleka, izpil ga je v dolgih požirkih. Njegove oči pa so jo izpod znojnih kodrov hvaležno gledale.

In nato, bilo je šele pred nekaj tedni, ko je bila šla za Njim v Jeruzalem in sta bivala kraj mesta pri sorodnikih in ga že več dni ni bila videla. Večerne sence so že legale na dolino, ko je prihajal po prašni cesti. Tako utrujena mu je bila hoja, le Njegove oči so se blestele ko zmeraj. Šla mu je naproti.

»Žejen sem, Mati,« je dejal in se oklenil njenih rok. Dozdevalo se ji je, da mu je segal pogled v neznane daljave. In ko je srebal mleko iz plitve čaše, je čutila, da je občutil v sebi še drugačno žejo, ki ga je prešinjala in ki je ona ne bo mogla nikdar pogasiti.

Tedajci se je turoben krik zagnal v tišino, temna gruča se je pognala naprej h križu.

In videla je, kako je Telo njenega Sina vzdrhtelo in kako se mu je glava nagnila...

Janez jo je prestregel v svoje roke.

Velika noč po svetu

Najbolj zanimive ljudske šege se izražajo vprav o velki noči. Brez dvoma se slavnostni obredi ne morejo nikjer tako živo izražati kot na zgodovinskih tleh življenja in trpljenja Kristusovega. V Jeruzalemu je v središču obhajanja velikega tedna obred prižiganja plamenic, ki jih v božjem grobu prižiga grški patriarh. Koj nato odnese poseben cerkveni sej dve goreči plamenici iz Jeruzalema v Betlehem. Na levi in na desni njegovega voza pa se gnetejo gruče romarjev iz vsega sveta, ki si ob teh plamenicah prižigajo svoje sveče. To je sreča in poglavitni namen njih romanja v Jeruzalem. A najbolj slovesna od vseh slovesnosti je velikonočna

procesija na Golgoto

Začenja se ob slavnih vratih Ecce homo in gre dalje mimo zgodovinskih postaj Kristusovega križevega pota do cerkve sv. božjega groba.

Nekoč je obhajalo pravoslavno veliko noč 140 milijonov ljudi. Od teh jih je odpadlo na Rusijo 110 milijonov, a zdaj je splošno znano, kako so boljševiki ljudi »odvadili« vseh praznikov. V prejšnjih časih se je začela pravoslavna velika noč na cvetno nedeljo in se je končala na belo nedeljo. Cvetna nedelja je bila vsa v znamenju »mačic«, v znaku težko pričakovane pomladi. Z vrbovimi šibami so nagnali zaspance iz postelje. Na veliki četrtek — kot pri nas — so po vseh samostanih slovesno umivali noge, kakor jih še zdaj v Jeruzalemu umije grški patrijarh dvanajstim škofom.

Višek vseh obredov pa je bil v noči od velike sobote na veliko nedeljo. Po slavnostnem cerkvenem opravilu so se množice opolnoči vsule iz cerkve in šle v procesiji krog nje. Na čelu procesije so nosili posvečeni kruh. Po trikratni procesiji krog cerkve se je začela najslovesnejša velikonočna služba božja, nakar so sledile vesele zabave.

V Grčiji

ubijajo jagnjeta o priliki teh zabav in z njih krvjo zaznamujejo hišna vrata po kmetih, nakar sledijo zabave s plesi in petjem. — **V Romuniji** imajo premožne gospe navado, da na veliko nedeljo obiskujejo jetnike. Obdarujejo jih s poticami, ki je vanje vtisnjeno znamenje križa. Vaška mladina pleše po travnikih in se igra s pirhi.

V Mehiki je

sežiganje Judeža

prastara velikonedeljska šega. Nad cesto obesijo na vrv veliko lutko Judeža. Pod glavo je nameščena bomba, vse telo pa je prebodeno z raketami. Točno ob desetih dopoldne se razleti Judež z velikim truščem in glava sfrčí v velikem loku proč.

V Španiji so doslej v Seviljі najslovesneje obhajali veliko noč. To čarobno mesto je bilo kar omamljeno od samega veselja. Andaluzijčani so se strogo držali posta, a prav tako so že na veliki petek kar planili v hrupne slavnosti. Veliki četrtek je bil že tisti dan, ko ni bilo videti na cestah nobenega vozila, niti tramvaja in so bili ljudje kar vidno vsi resnobni. Tisto noč pred velikim petkom ni šel nihče spat in kazalo je, ko da so ulice polne samih slovesnih sprevodov. Seviljčani so bili ponosni na svoje veličastne sprevode, kjer so nosili na velikanskih nosilnicah like v človeški velikosti iz trpljenja Kristusovega. Vse je bilo čim najlepše in najdragocenejše okrašeno in ni ga bilo človeka v mestu, ki bi ne bil pričujoč pri teh slavnostnih sprevodih.

V Italiji, zlasti v južni, je navada, da glavni oltar okrasijo s cvetličnimi lončki, kjer raste pšenica. Zlasti čudovito je

velikotedensko jutro na Korziki

Od nekod zaslišiš na veliki petek nekakšno mrmranje in brnenje, slednjič spoznaš, da je to procesija moških, ki so videti ko strahovi v svojih oblačilih. V procesiji nesejo Kristusovo truplo skozi mesto. Mrtvaški sprevod je to, ki ti seže v dno duše.

Na **Češkem** gredo ljudje že na veliki četrtek pred sončnim vzhodom ven, kjer pokleknejo in molijo. Ko si umijejo obraz, roke in noge v kakem potoku, gredo na kak grič, kjer pričakujejo sončnega vzhoda. Tega dne naj bi sonce trikrat od veselja poskočilo...

Doma odreže kmet glavo najprej golobu, nato golobici, kri pa mora kapljati v posodo s pšenico. Kmet počaka, da so vsa zrna poškropljena s krvjo. Iz moke te pšenice spečejo pogačo, ki je namazana z medom in ki jo použije družina in živina.

Kakor je božič v znamenju zime ves tih in skrivnosten, tako je velika noč kot pomladanski praznik poln vedrega vstajenja duše in prirode.

Velika noč ga je priklicala

Kmetija je slonela na pobočju hriba, ko da je nalašč postavljena tjakaj v svoje varstvo, in je zrla v dolino. Poslopja so bila velika in čedna. In kakršno je bilo videti posestvo od zunaj, takšna je bila tudi njegova duša, namreč to, kar je prevzemalo njegovo najbolj notranje življenje, vsakdanji delovni dan. In tako so bila čedna tudi srca teh, ki so tu prebivali. Predvsem je bil tak mali Franček: oči so se mu svetile ko sočnate, zrele češnje, in srce mu je bilo tako vedro in veselo ko ena sama majska nedelja.

Franček je bil povsod: v naročju matere in na kolenih očetovih, ob predpasniku dekle in ob hlačnem šivu hlapca. Malo kasneje, ko je postal bolj samostojen in zato bolj samozavesten, se je potikal po hlevu in skednju, po hosti in polju, da se je dozdevalo, ko da bi moralo vse gospodarstvo obstati, če njegove male osebnosti ne bi bilo zraven.

Šele ko mu je bilo pet let, je dobil sestrico Vero, in v šestem letu še bratca Ivana, in ko mu je bilo sedem let Reziko, in v osmem letu Metko. Ko je prišla Metka na svet, je čutil, da mora to povedati hlapcu v hlevu, kar je storil, držeč roke v žepih, in se je ponašal ko pravi pravcati možakar.

V šoli so pravili o njem, da je »priden«, kar je bilo toliko, ko da se lahko uči in da je skrben, in ko je najstarejša sestrica že prišla malce »k pametі«, je hodil z njo najrajši pod bukve sest in ji je pripovedoval povesti, kar tjavendan, dokler ni Vera od samega začudenja kar sapo lovila.

Nekoč jo je prijel za roko, jo odvedel na grič in se zazrl z njo v dolino. Precej časa sta tiho stala, držeč se za roke, nenadoma pa se je odtrgal od nje in pokazal v dolino, češ, ali vidi to dolgo, črno kačo? »Tisto, ki tako teče?« — »Da, tisto. Le kaj bi to bilo?? — Nato sta stekla domov in zvedela: to je vlak.

Pa kaj dela ta vlak

Vozi. In ljudje so sedeli v njem in so se vozili.

Pa kam neki?

V svet.

V kakšen svet?

V svet, to je v tiste velike, daljne dežele, tam je mnogo hiš, mnogo ljudi pa sam hinderhonder.

Pa je v svetu krasno?

»Tisto pa ne,« je odločno dejal oče. »In če kdo gre v svet, na vso moč rad pride nazaj.«

In v Frančkovo pamet sta se vgnezdila dva pojma: svet in vrnitev domov.

*

Od tistega dne je preteklo štirinajst let. Dvanajst od teh jih je France Pletrnik, nekdanji Franček, prebil sam v svetu, v tistem »velikem hinderhondru.«

Čudno — zmeraj, kadar so postajale bukve že močno zelene, se je spomnil tistega dne in vsake podrobnosti prav natančno, vse — kako je bil s sestrico odšel na grič, kako je bil zapazil vlak, kako je stekel domov in prvikrat slišal besede o svetu. Vendar — takih stvari se ni hotel spominjati in je sam sebe zasmehoval in odločno odrinil take občutke od sebe, češ da je to mehkužnost, da je vse takšno odveč in neprikladno za življenje. Mislil je, da na ta način pravilno pojmuje življenje in ga obvlada. Vendar, ali more kdo razumeti življenje, če ne ostane navezan na zemljo in Boga?

France Pletrnik se je odvrnil od Boga in zemlje in je začel svoje življenje razkrajati. Dolgo že ni bil doma, odtlej ne, ko je bil oče dejal, da mu ne more več prispevati za šolanje, češ da so slabi časi in da gospodarstvo ne prenese še nadaljnjih bremen. Nespametno užaljen je France odgovoril, da se bo že sam prebijal skozi življenje. In odtlej tudi ni dal nobenega glasu več od sebe. Hudo se je moral ubijati v velikem mestu in se je vživel v vse tisto, kar ga je bolj in bolj trgalo od domače grude. V novi raznoličnosti ni bil nič drugega ko nesrečen samotar.

Toda moč grude je velika in leži človeku v kosteh. Dolgo jo moreš odganjati, umreti pa le ne more in ostane v tebi kot glas krvi.

Bukve so bolj in bolj zelenele. France Pletrnik si je mislil: Kmalu bo velika noč. Pa se je bridko nasmehnil, češ prava reč, ali to kaj pomeni? Ali ni ko zmeraj: hiše so sive ko prej, in ceste ostanejo iste, le to je, da malo več zvoni in da trapasti ljudje gredo v cerkev.

Toda — iznova so ga obšle misli. Doma je zdajle pomlad, mati odpira okna, postavi cvetlične lončke na police, sonce je, prav v sobo dehti gozd. In nehote je napel prsi, globoko zadihaj in še pomislil ni, da vdihava gosto, prašno velikomestno ozračje. Res — in nato pride velika noč, frantje in dekleta so v pražnjih oblekah, oče se pokrije s klobukom s krivčki, mati se opaše z najlepšim, svilenim predpasnikom, ki ima dolge trakove — in zvonovi zvonijo... Pa je spet vse odrinil od sebe kot nekaj, kar ni vredno obstanka. Saj je vendar tako smešno! Povsod zvonijo zvonovi in vsi enako zvonijo.

Pa ga je stisnilo ko s kleščami: Domači zvonovi pozvanjajo le na enem kraju na svetu! Ali jih sliši? Kličejo in vabijo ga. Domov se odpeljem, se je slednjič odločil. Spet se je vznemiril in ta nemir je bil povsem drugačen. To je bila vesela, mnogo obetajoča nestrpnost. Da bi le že bilo! Čez teden dni se bo lahko odpeljal.

Na veliko soboto je, France Pletrnik se vzpenja s kolodvora po griču navkreber. Počasi stopa in je ves prevzet in osvobojen. Stare steze ga pozdravljajo, grmičje, drevje ga pozdravlja. In križ ob poti ga pozdravlja in blagoslavlja.

Sonce zahaja, gozdovi globoko sopejo.

Zdaj se visoko zgoraj oglasijo zvonovi, ki pritrkavajo k vstajenju. Domači zvonovi! France se ustavi, prisluhne, se okrene k zahajajočemu soncu, k sopečim gozdovom.

Zvonovi molčijo, on pa še vedno stoji.

Krene proti vasi, proti cerkvi. Malo pozneje ko drugi pride vanjo in tiho obstane pri vhodu. In vidi: Spredaj kleči mati v svilenem predpasniku z dolgimi trakovi. Tudi oče kleči in drži klobuk s krivčki v rokah. Pa tudi sestre in bratje so ondi. Orgle bučijo in molijo in proslavljajo vstajenje.

France kar mora pokleknili. V njegovem srcu, v njegovi duši vse bučí in moli in proslavlja. Kleči še potem, ko drugi že odhajajo iz cerkve. Šele nato se spomni, da mora tudi on oditi.

Pred cerkvijo pozdravi očeta, pa mater in sestre in brate. Mati se razjoka od veselja. Nihče ga ne vpraša odkod in kam. Vsi občutijo: domov se je vrnil, velika noč ga je priklicala!

Vsa čedna in svetla stoji domača hiša, zvesta in trdna je v ljubezni do domače grude.

Znoči se v pomladni milini in na kmetiji utihne sleherni zvok. Tam na pobočju rastejo bukve in so zmeraj bolj zelene. V sleherneem lističu pa se oglaša velika noč, vstajenje in prebujenje.

Zvonovi pritrkavajo

Veselo veliko noč! zvonijo zvonovi
in kličejo in vabijo
ljudi iz hiš in bivališč
v sveto tišino svetišč.
Ondi pokleknejo,
pesmi zapojejo,
ki naj hvalijo
Zveličarja našega v nebesih.
Pa jih boš vprašal,
naj ti povedo,
ali zares iz duše jim pesmi gredo?
Saj slehernik res si izpraša vest
in se zaveda svojih grehov gorjá,
pa vendar vse misli so mu na zemlji zlà:

Kaj mi zaležejo zvonovi,
ki tako veselo pojo in pojó,
pa imam doma otroke in ženó,
ki jim lačnim je tako hudó.

Kaj mi zaležejo zvonovi,
ki tako veselo pojo in pojo,
pa mi srce krvavi, komaj še tli,
saj v grobu moje najljubše mi spi.

Kaj mi zaležejo zvonovi,
ki tako veselo pojo in pojo,
doma vse tako trpko je,
nobena duša ne vidi me,
pa če sije sonce še in še,
moje samote le ne prodre.

O, človek moj, ne obupuj!
Skrbi z obraza si zbriši.
Tudi zate je rojen božji Sin,
ki trpel je zate poln bolečin,
ki od mrtvih vstal je iz groba,
ki mu je znana tvoje duše trohnoba,
ki čaka nate,
da objame te in s sladkostjo napolni.

Sporočilo čebelice

Ko je Bog svet ustvaril, je poslal čebelico k satanu, češ naj ga vpraša za svet, ali naj tudi človeka ustvari ali ne.

Čebelica je odletela k satanu in mu je sporočila Gospodovo vprašanje. Satan je bil jako počaščen s tem vprašanjem in je hotel Gospodu dati tak odgovor, ki bi mu bil všeč. Vendar je hotel imeti tudi on svoj dobiček zraven in zatorej si je napenjal možgane, kako bi to najbolje storil, in tako je postal bolj in bolj zamišljen in molčeč. Medtem pa se je čebelica usedla njemu na glavo, ker je hotela prisluškovati njegovim mislim. O, kako čebelice vse natanko občutijo! Saj veš, kolikokrat si se čudil, kako pri nabiranju medu na vse daljave sleherno cvetko zapazijo in kako se pri tem oddaljijo od svojega panja, ki se pa le zmeraj točno vrnejo v tistega, kjer so doma.

Satan je takole razmišljal: Dobro je, če človek je. Saj je človekovo srce slabo, in prav izlahka zagospodujem v njem in neznansko prostorno mi bo. Dobro je, če človek je.

A satan si je tudi tole mislil: Vendar je človekovo srce odprta stvar. Vanj se bo naselil sijaj glorije Vsemogočnega in bo ondi imel čisto bivališče, da se bo nebeško kraljestvo zrcalilo v njem. Dobro je, če človeka ni.

Nato pa si je satan spet takole mislil: Pa bo od tega odpadel in njegova dela bodo kakor tema in se bo tega zavedal in se bo sam sebi uprl v grozi in obupu. Zavržen bo in bo do dna moj. Dobro je, če človek je.

Pa je spet drugače pomislil: Nič! Gospod se bo usmilil človekove reve in ga bo odrešil. In takrat bo v človeku začela delovati vsemogočna milost, duša se mu bo stresala bolj kot od vsakršnega potresa in spreobrnil se bo in povrnil h Gospodu. Da bi pa gledal, kako duša vzplamti v žarku in se začne tajati, da bodo nebeški zbori vzklikali od veselja...

In satana je obšla zavist in njegova zavrženost in je na glas izrekel svoj nasvet: »Reci Gospodu —, kje pa si? — reci: Človeka ni treba!«

Čebelica, ki je prisluškovala njegovim mislim, je sfrčala z njegove glave. Tedajci je satan spoznal, kje je čepela in počemu je to storila. Strašno se je razsrdil in je z olčem zamahnil po njej. Dosegel jo je in bi ji bil skoraj trupelce pretrgal na dvoje. Odslej je čebelica v sredi tako globoko zažeta.

Prinesla je Gospodu satanov nasvet in mu sporočila tudi misli, ki jih je bila spoznala v njegovi glavi. Gospod pa je ustvaril človeka.

Vstajenje

Zvonovi prečudno lepo pojo veselo pesem vstajenja: aleluja, aleluja! Velika noč — največji in najslovesnejši dan v letu! V skrivnostnem drgetu src hite ljudje, v bleščeče zlikano novino odeti, v hišo božjo, da iz nje mimo belih, radostnih domov med zelenečimi njivami ter brstečim in cvetočim drevjem v slavnostni procesiji pospremijo živega, vstalega Odrešenika. Na Koroškem imajo pred procesijo najprej slovesne »metnje« (matutin ali jutrnjice), podobno kot na sveti večer pred polnočnico. Bodisi da se procesija vrši v skrivnostnem, večernem mraku velike sobote ali pa v zgodnjem svežem jutru velike nedelje, vse prevzema nedopovedljivo občutje zmage Kristusove nad smrtjo in grehom, občutje sreče zaradi milosti odrešenja. Ko duhovnik slovesno zapoje pesem vstajenja, alelujo, ko se pod »nebom« že blesti monštranca, vsa zavita v oblake kadila, ko done orgle, pojo zvonovi, pokajo topiči in cingljajo zvončki, tedaj za križem zavihrajo tudi bandera, velika farna in tudi manjša podružnična, tudi podružnice namreč mnogokje dodajo svoj delež h skupnemu slavju in radosti. Marsikje (n. pr. na Vzhodnem Štajerskem, ptujska okolica) pa pred nebom gredo device, belo oblečena dekleta, ter na blazinah neso Kristusovo mučilno orodje: bič, kocke, s katerimi so si sovražniki razdelili njegovo obleko, trnjevo krono in še prebodeno Srce Odrešenikovo. Tudi ob nebu gre vrsta belo oblečenih deklet z gorečimi svečami v rokah. Po drugih krajih pa nebo spremljajo možaki z »duplirji« (svetilkami na drogih). Tik pred Najsvetejšim nese in v svetem ponosu visoko drži Vstalega Zveličarja kak ugleden mladenič, največkrat dijak iz najvišjega razreda, pa tudi kak drug fant iz Marijine družbe ali kak mini-

Velikonočno jutro v Beli krajini. (Fot. Krašovec.)

strant. Obličje vstalega Kristusa je tako milo in dobrotljivo! Glej, ob njegovi povzdignjeni desnici, v kateri drži rdečo zastavico, se ponekod po Dolenjskem (Mirna, Raka) in Štajerskem (Podsreda) vije sveža zelena, prva letošnja mladika vinske trte, večkrat kar do pol metra dolga! Navezali so jo na Zveličarjevo desno roko, pač z gorečo prošnjo, naj bi blagoslovil, varoval in branil vinske gorice in njih žlahtni sad. Mraz je še sicer in popje na trsju še često spi, toda skrbni vinogradniki že od božiča sem mislijo na svoje vinograde in dobro letino, ki je ni brez božjega blagoslova. In da morejo mlado brstje in ves svoj up vstalemu Kristusu na

P. dr. Metod Turnšek:

(Iz osnutka za 2. knjigo »Pod vernim krovom«, ki izide pri Mohor. družbi.)

Nekaj starih velikonočnih običajev

viden način izročiti v varstvo, zato so en vrh domače trte (izabele) bili napeljali skozi zid v toplo sobo, kjer je do velike noči prav lepo pognala.

Velika noč — petje odrešenih duš in vrisk narave, pritrkavanje (trjančenje) zvonov in pokanje možnarjev! Zdi se, da brez streljanja ni velike noči na Slovenskem. Streljajo z možnarji; najprej na veliko soboto zjutraj, ko duhovnik pri maši zapoje aleluja, potem čez dan, ko duhovnik v vasi blagoslavlja »žegen«, ali ko se dekleta z jerbasi vračajo v vas, streljajo pri vstajenju, streljajo zvečer in zjutraj pri kresu, streljajo na veliko nedeljo med mašo in ves dopoldan tja do popoldanskih večernic in, če je smodnika, še na veliki ponedeljek dopoldne. Za strelivo je vsa soseska prispevala in za trud marsikatera gospodinja rada odreže potico in »žegen«, oče gospodar pa postreže s kupico pijače. Gotovo vse prav, kadar je vse v redu!

Velikonočni kres

Velika noč je praznik zmage Kristusove. Življenja nad smrtjo. Luči nad temo. Sv. Cerkev dramatično ponazarja Kristusovo vstajenje z ognjem, z lučjo, z velikonočno svečo. Kakor namreč v hiši božji, v cerkvi, vso veliko soboto in vso veliko nedeljo kar naprej gori velikonočna sveča v znamenje novega Kristusovega življenja in kot izraz sreče in veselja nad pridobljeno Kristusovo zmago, tako je docela naravno in primerno, da tudi v preprosti prirodi v znak velikonočne radosti zažare velikonočni kresovi. Velikonočni kres imajo: Koroška, Vzhodna Štajerska in Bela Krajina.

Najveličastnejši je velikonočni kres na Koroškem. Tam na veliko soboto po maši najprej po njivah zažgo majhne kupčke dračja, »ivernico«, zvečer pa pripravijo tudi prave kresove. Več tednov pred veliko nočjo (na Spodnjem Koroškem) razsekajo fantje štore po gozdovih in jih znosijo na kup, da se posuše. Pravijo, da pripravljajo »kien« (smolnico — les s smolo). Te štorove kose veliki teden nataknejo na kole in jih kje na polju zasadijo v obliki križa ali monštrance (ali keliha, imena Jezusovega — IHS — paternoštra [molka] ali srca); na veliko soboto po vstajenju jih pa prižgo, da gore kot baklje. Če jih namreč v zemljo ne zasadijo, pa te štorove nosijo kot baklje. — Nekdaj so kresili šele na veliko nedeljo zjutraj, zmolili pri kresu rožni venec in gospodinja je dala »žegna«. V nekaterih krajih je še danes tako. Na veliko noč ne spe mnogo. Po kresovanju gredo nekateri k vstajenju še v sosedno faro, kjer imajo vstajenje na veliko noč zjutraj. Na praznik sam pa vsi ostanejo doma.

Na Spodnjem Koroškem po hrbtih gričev in visečih travnikov in njiv zložijo skupaj po 20 do 50 takih malih kupov smolnice. Nacepijo in pripravijo jih v dolgi zimi. Velikokrat jih v raznih oblikah (križa, monštrance, keliha itd.) ali tudi samo v ravnih vrstah vse naenkrat zažgo, da je od daleč videti, kot bi bila vsa zemlja posejana z lesketajočimi se zvezdami. V Rožni dolini in celovški okolici imajo posebno procesijo z bakljami — »bakljajo«. V dolgi procesiji gredo skozi polja. Vsakdo ima v roki gorečo bakljo, velik razcepljen kol, vrh katerega so vtaknjene goreče treske-smolnice in s temi mogočnimi bakljami mahajo sem ter tja po zraku, da je procesija od daleč videti kot velikanska, premikajoča se žareča kača. Pravijo, da »Kristusa iščejo«. Če je blizu kak hrib ali vzvišen prostor, se procesija poda tjakaj, kjer je že pripravljen velik križ iz mogočnih brun. V križ so vtaknjene ponvice, napolnjene s smolnico, ki jo prižgo, tako da zažari ves križ in je viden daleč na okoli.

Na posebno slovesen način kresijo severovzhodno od Celovca. V župnijah, kjer imajo vstajenje v soboto zvečer, je poseben običaj, da si že dolgo pred veliko nočjo po hišah pripravijo do 2 m dolge baklje, to je, nacepijo si borovih vrhov in v precepe vtaknejo smolnice. Ko se po vstajenju na veliko soboto zvečer pri cerkvi oglasi zvon za »Zdravo Marijo«, dvignejo v cerkvi bandero ali križ in gredoč za njim molijo »Angel Gospodov« in rožni venec, nato pa na pripravnem kraju blizu cerkve z blagoslovljenim ognjem zažgo velik kres. Ob njem si prižgo svoje baklje. Sedaj se od kresa za banderom ali križem po polju ali ob obronkih travnikov in njiv prične pomikati veličastna procesija. Čim se bakljonosci razvrste drug za drugim, da gredo kakih 5 m vsak h sebi, začno svoje baklje vrteti v krogu, da so od daleč videti kot žareča kolesa. Včasih se pa tudi po dve procesiji, vsaka iz svojega kraja, srečata in »pozdravita«, kar se zgodi tako, da naredijo kako lepo obliko, največkrat križ, ali pa gredo tudi samo vzporedno eni mimo drugih. Če si navzoč pri šmihelskem kresu, je čaroben pogled na dolino Krke. Tam pri sosednjih farah: pri Sv. Gregorju, v Epersdorfu, Št. Lipšu, Hrvacah in proti Timenci — gorijo vsepovsod kre-

M. Gaspari: Velikonočna procesija na vasi.

sovi, vsepovsod se v temno noč vijejo ogromne žareče kače, čudviti žareči vozovi. Ljudje pravijo, da s to ognjeno procesijo iščejo od mrtvih vstalega Zveličarja, kot ga je iskala Marija Magdalena. V pobožnem genotju se procesija zopet vrne tja, kjer se je pričela, h kresu, kamor zmečejo vsi svoje dogorevajoče baklje.

Za koroškim velikonočnim kresom štajerski velikonočni kres, ki mu na Ptujskem polju pravijo »vüzemeljica« ali »vüzemca«, sicer zaostaja, vendar je pa tudi le-ta jako veličasten. Sedaj že v soboto zvečer po vstajenju vsepovsod zagore visoki kresovi, pri katerih pokajo možnarji in se daleč naokoli razlega radostno petje. Toda še pred nekaj desetletji se »vüzemljica« pred polnočjo ni smela zakuriti, šele v prvih jutranjih urah velike nedelje so voz, naložen s šibjem in protjem, z domačega dvorišča potegnili ven na polje med njive ali na travnik, suho dračje zmetali na zemljo, zložili na kup in ga zažgali. »Vüzemeljco« je nekoč kurila vsaka kmečka hiša ali pa vsaj po dvoje ali troje skupaj. Velikonočni kres jim je bil nekaj svetega. Med tem ko se pri šentjanževem poletnem kresu sme ukati in z metlo čezenj skakati in se šaliti, se je pri »vüzemeljci« treba vesti prav spoštljivo in pobožno. Nekoč so navzoči ves čas bili odkriti in so pri »vüzemci«, če že ne ravno molili, vsaj peli lepe nabožne velikonočne pesmi. Vselej so pa pokali možnarji, ki so budili odrasle, očeta in mater, da so vstali, še preden je cerkovnik pri fari zazvonil jutranjice in povabil k rani maši.

Tudi na Belokranjskem ponekod (n. pr. Drašiči) za veliko noč pripravijo kresove, toda zažgo jih šele na veliko nedeljo zjutraj med 2. in 3. uro, da taktat, ko ljudje gredo k vstajenju ali k maši, najlepše plamte. Največ jih je pa po hribih. Kajpak tudi tam pokajo topiči in vsepovsod po podružnicah na okoli fantje radostno pritrkavajo.

Velikonočno jutro

Ni ga jutra v letu, ki bi bilo bolj čarobno, bolj skrivnostno, bolj veselo kot je velikonočno jutro. Luč in zvok, žareči kresovi in ubrano klenkanje zvonov, ki se mu pridružuje še pokanje topičev, vse ustvarja vzneseno razpoloženje. Ljudstvo je vse prežeto misli na svetost tega dne. Ponekod (Rožički vrh) ljudje že na vse zgodaj, pred sončnim vzhodom, hite ven na trato, se obrnejo proti vzhodu in molijo. Drugod (Sv. Jurij v Slov. goricah) pa na veliko noč poklekajo zunaj na trati in molijo, da bi ne dobili bolezni, mrzlice. V nekaterih krajih pa tedaj, ko zvoni jutrnjice, hite pod kap molit, da bi se obvarovali bolezni. Sveto in blagoslovljeno je velikonočno jutro, zato si verniki prosijo posebnih milosti. Na Koroškem (na Žiljji) z rožnim vencem v rokah obhodijo svojo setev, svoje polje. Na Štajerskem (Slovenske gorice, Ptujsko polje) spričo svetosti tega dne opuste česanje (štrigljanje) živine. To jutro poskrbe le zase, da se čim prej in čim prazničneje opravijo za službo božjo.

V Slovenskih goricah (Sv. Andraž) je pot k službi božji na veliko noč prav veličastna. V vsaki vasi se oni vaščani, ki nameravajo iti k rani (jutranji) maši, zberejo pri vaški kapelici. Po dva in dva se razvrstijo. Čim procesija krene od kapele, zagrmi po vrsti drug za drugim po šest ali še več topičev. Med potjo v cerkev molijo v procesiji sv. rožni venec in po vsaki desetki zapojo kitico raznih velikonočnih pesmi. Farani so med seboj domenjeni, kdaj in po kakem redu naj procesije iz posameznih vasih druga za drugo prihajajo k cerkvi. Čim se procesija iz kake vasi približa cerkvi, jo že slovesno pozdravi pritrkavanje zvonov, na cerkvenem pragu pa že čaka dušni pastir ter ljudstvo, ki počasi prihaja v hišo božjo, kropi z blagoslovljeno vodo.

Po rani službi božji ljudje vsepovsod brž hite domov, kjer jih na mizi že čaka »žegen«. K vstajenju in maši so svoje dni na Štajerskem (v Studenicah) vsi šli tešč, čeprav niso prejeli sv. zakramentov. Domov prišedši so dobili vsak svoje delo. Treba je bilo blagoslovljenega hrena v možnarju naphati, treba je bilo blagoslovljena jajca olupiti in sveže vode za pitje prinesti. Preden so sedli za mizo k uživanju »žegna«, je moral namreč vsakdo spiti prej par požirkov vode. Še prej pa je nesel kdo blagoslovljenih luščin (od pisank) in jih potrosil okrog voglov, okoli vsakega poslopja, da bi strupene kače k hiši

M. Gaspari: Velikonočni blagoslov.

Velikonočno bandero

ne prišle. Nekaj žegna, košček kruha, je morala okusiti tudi vsaka in vsa živina. Tudi v studenec je eden od otrok moral nesti hrena in kruha živalcam, ki žive v vodi. Vse je moralo okusiti blagoslovljenih jedi in postati tako deležno vstajenja Gospodovega in njegovega odrešenja.

Žegen načne in vsakemu svoj kos odreže ponekod (Prekmurje) sam oče gospodar, navadno pa to stori mati gospodinja. Na Štajerskem na veliko noč jemljejo blagoslovljene jedi z roko, ne z nožem ali vilicami. Na Gorenjskem (Škofja Loka) je treba najprej pokusiti nekaj hrena, da te bo »precej vest pekla, če boš naredil kakšen greh«. Hrena, ki ga v spomin Kristusovih žebljev povsod po Slovenskem h žegnu pridenejo in z žegnom uživajo, v nekaterih krajih (Dole pri Litiji) kak korenček tudi nazaj v zemljo posadijo.

K žegnu se mora na veliko nedeljo zjutraj zbrati prav vsa družina s posli vred. Kdor bi se temu odtegnil, bi veljal za grdega posebneža in bi mu to vse leto oponašali. Kajpak je žegna deležna tudi domača živina. Pes in mačka pod mizo sicer zaman čakata na kako kost, zakaj blagoslovljene kosti je treba sežgati (Bela Krajina, Vzhodna Štajerska) ali na njivo pokopati (Idrija), na več krajih po Štajerskem jih pa na podstrešju za streho zataknejo, da bi strela v hišo ne udarila. Pač pa da gospodar žegna živini, govedu in konjem, in sicer košček blagoslovljenega rženega (ne belega) kruha, v katerega je vtaknjeno peresce hrena. Psu in mački pa žegna, pravijo, ni dovoljeno dati. Luščine od pisank, ki jim v Prekmurju tudi »remenke« pravijo, potresejo okoli hiše, da bi kače ne prišle blizu. Te luščine od pisank ali pirhov pospravijo kajpak kokoši. Ponekod (Koroška) jim blagoslovljenih luščin še namenoma vržejo.

Otrokom, ki se velikonočnega žegna najbolj vesele, matere (na Štajerskem in v Beli Krajini) skrbno naročajo, da blagoslovljenega kruha ne smejo drobiti in da morajo na drobtine o veliki noči še posebej paziti; jih lepo pobrati in poljubiti, če jim padejo na tla.

Poleg žegna, ki ga jedo tudi še za malico ali južino na veliko noč popoldne in za zajtrk na velikonočni ponedeljek in ga nekaj prihranijo še tja do bele nedelje (vsaj bel kruh »presmec«), imajo ljudje za veliko noč kajpak še raznih drugih dobrot in jedi, na Koroškem n. pr. tudi kuhane suhe češplje, trjet, mrzli močnik s cimetom in sladkorjem, hladetino (žolco), itd., vendar je najbolj obrajtan le velikonočni »žegen« in pisanka. Seveda je na veliko noč vsak berač, ki pride k hiši, prav po krščansko pogoščen in obdarovan. Na Koroškem in Štajerskem je na veliko noč v cerkvi tudi darovanje za reveže.

Vstajenje

Vida Krajinka

Vlak me je popeljal za vsake praznike v mojo domačijo tam v Suhi krajini. Na Čušperku sem izstopila in jo ubrala kar peš proti Ilovi gori. Dolga pot, ali krajše skoraj si ne morem misliti, kadar gre človek k mami, domov. Mama ima krušno peč razbeljeno, na mizi pripravlja same dobre stvari, otroci ji z nosovi pomagajo zavijati potice, da jih mora sem in tja okreniti v strahu, da bi ta ali oni zagrizel v testo. Pridem iz Ljubljane in so vsi okoli mene, ti moji bratci in sestrice. Temu dam košček barvanega papirja, onemu čudovito radirko ali lepo pobarvan list in so vsi kakor omamljeni. Spravimo se na pirhe.

Skozi okenca sili zvonjenje, udarja med naš pogovor, da mami včasih glas preneha in prisluhne. Meni se zdi, da mi je čudovito lahko, da sem nekje kakor na sončni zeleni trati in se igram z božjimi cvetovi; nekaj v meni vprašuje, kje sem, kaj delam. Ozrem se po zakajenih stenah, po križu v kotu pri oknu, po peči in vse mi kliče: Doma si! Doma si! Doma si!

Oče kar ne vzdrži pri živini, od časa do časa vstopi notri, zelo važno, kot da išče bič ali vrv ali bogvekaj, v resnici pa nikoli nič ne odnese, samo da se lahko čez četrt ure spet povrne. Mama ga vsakič pobara, no, nič jezno, saj mu je kar nerodno, jaz pa se smejem sama sebi in vsemu, ker vidim in čutim, kako vsi drug k drugemu silimo, kako nas to zvonjenje ziblje in poziva v naš mali domek, kjer smo vsi kakor na beli dlani drug drugemu poznani in kjer se vsi pripravljamo, da jo uberemo ven, v svet, ven k vstajenju, noseč s seboj svojo čisto družinsko srečo k poveličanju, h Kristu, k tekmovanju vaškega občestva. Manca pripravlja košaro in prte. Nesla bo jedila k blagoslovu in je nekam zaskrbljena: vsi vemo, da bi hotela biti prva iz cerkve na veliko soboto. Janez z Dola že komaj čaka gospodinje in Manca, moja sestra, si res ne more bolj prizadevati, da bi ju že sklicali. Moj brat Vinko, ki mu je pet in dvajset let, pa jo gleda nekam nejevoljno. Manca ne sme biti prva, njegovi Tilki z Račne želi to srečo. Tista namreč, ki prva prinese žegen iz cerkve, se v tistem letu verjetno poroči. Meni je vse to le kakor vesela velikonočna pesem, kakor poezija, ki ji ni resnične podlage, toda tako močna je ta pesem, ta odmev velikonočnega pozvanjanja, da nam je zalezel prav v stene in skozi krušno peč v izbico in v črno vežo. Vse doni, Bogu je všeč, da mu takole vsaka hiša zvoni in poje hvalo.

No, in ko smo vse opravili, smo pohiteli k obredom: odvedla sem otroke na hrib, vseh pet za roko, pomislite, kako je to. Vsakemu so nekaj novega pridejali k obleki in obutvi, zakaj človek vstane v veliko noč, kakor da je odpadlo staro odelo in te nekdo ogrinja v novo, v svatovsko. V cerkvi je zabučalo, zagorelo. O Bog, saj se nam bo nekaj utrgalo v srcih, vse v nas je polno, dvignjeno, otrokom se bodo lica razlezla v smeh, pogledujejo me. Moškim je nerodno ob silni svečaniosti, pred njimi je vsa fara, vsa vas, vsak s svojo skrbjo in veseljem. Po obredu se bodo vsi ogovorili in si voščili, vsi, tudi tisti, ki so si nekaj tuji ali so v srdu. Zvon jih poriva, maje, zadevajo se, vroče jim postaja, nerodno, oči dvigajo, obrišejo čelo, potem pa se desnica sama sproži Nato so dvignili zastavo in križ in ven na naše polje, ven z radostjo v srcu, polni še tistih močnih besed in pesmi, ki smo jih slišali v cerkvi, tistega mogočnega besedila, velikonočnega zvonjenja, ki so ga brali v cerkvi. Njive in gozd, travnik in vrt, vse nam je v očeh, s seboj nesemo molitev, vonj kadila in svojo radost in jo sipljemo, kakor bi sejali, kakor bi kvas napravljali za bogato letino. Tu so se moški zravnali; očeta vidim, kako mu oko išče naše zemlje, kako mu hoče roka vreči zrna blagoslovljene družinske sreče tja mimo njiv na njegove, v velikih kretnjah, zajemajoč iz nevidne vreče. Očeta vidim, kako hoče sejati v imenu božjem. Solza mi zdrkne ob tem pogledu, ne vem zakaj, zdi se mi, kot da ne vidim človeka kot vsak dan, človeka, ki trpi in dela, marveč nekega poveličevalca, Bog mi odpusti take misli.

Mimo pisanih rut poiščem mater. Moli, moli, oči se upirajo v daljavo, stisnjena je med ženskami, noče dvigniti oči, da bi ne opazile, kako vroče je pri svoji zemlji, kako bi hotela zdrsniti na zemljo in delati z žuljavimi prsti križe, božje križe in stakniti oljčnih vejic tu in tam.

Potem pa se vrnemo k velikonočni pojedini, zapremo vrata kakor ponoči, sedemo za mizo. Oče stoji sredi sobe, nič boječe, saj je praznik, saj je njegov dan — stoji tam in ne ve začeti. Mi smo vsi tiho, ne upamo si dosti govoriti. Kaj mu je, da se je ves spremenil? Skrivaj mu merim obraz: ves jasen je dvignjen, poln radosti. Uganem: ponosen je, gospodar je, vsi mu sedimo pohlevno pri mizi in smo pridni, polni skrbi zanj. Seveda smo pridni, vsi bi se pognali zanj, vrgli bi se za njim, če bi se mu kdaj kaj primerilo, ali bi vsaj zajokali tako, da bi nas notri zadelo kakor z nožem. Jokali smo že kdaj za bolezen, za vojsko, za dolgo pot. Stoji med nami zravnan, odkrije se in začne moliti, nato pa sedemo in mati razdeli vse tisto lepo barvano in dobro. Oče vzame raznih blagoslovljenih olupkov in jih da Janezku, naj ponese volu, kravici in teličku, naj spusti v svinjak. Z njimi smo vsi, kar ne moremo jih pozabiti. Mama pa celo omeni njive in letino, dokler se razgovr ne ogreje in smo vsi zardeli ob šalah, igrah in veselem pripovedovanju.

Čez nekaj dni sem se vračala v mesto...

In letos? Groza me je, da sem se spomnila sončne preteklosti. Groza me je, ker sem obremenjena s temi spomini.

Kam se bomo letos peljali? Od Čušperka na Ilovo goro. V naši hiši je grob in kljub bolesti bi šla rada na grob, bi šla prižgat velikonočno svečo na razvaline mojega doma, ki ni bil le strop in stene, streha in vrata, marveč del nas samih, del naše družine, tisto, ki smo vanj gnetli domačnost vsa dolga leta, dvajset mi jih je in še več in pred nami je očetov rod pisal v očrnele stene, ki so nas zapirale in zoževale naš krog, nas razodevale med seboj, zbliževale, navezale. Bog mi odpusti, če zavpijem, da nam je z domom vzeto življenje in zakaj, zakaj...

Sedim v ozki sobici ob Ljubljanici. Že slišim pozvanjati velikonočni zvon, že slišim, kako sili v okna mestnih hiš. Bije mi v čelo, bije mi v obraz: kje se bomo sestali letos in v katerem domu in kako bodo naši obrazi? —

Vidim vas vse v duhu, bratje in sestre, oče in mati, vidim vas vse, kako vam je. Kam bomo nesli letos velikonočni blagoslov in radost, kam jo bomo zlili, ko ni ne doma ne živali ne polja. Prišla bo v nas za trenutek z živo vero v vstajenje, potem pa jo bomo skrili tja notri, kjer sme še vsak nekaj imeti, česar nihče ne opazi. Tam leži skrita tista iskrica, ki prižiga plamen našemu životarjenju. Ne, ne moremo zanesti velikonočne radosti kakor nekoč.

Slovenskim kmetom

iz ljubljanske okolice in dela logaškega okraj. glavarstva

Znano vam je, dragi sotrpini, koliko trpi kmet na Dolenjskem, Notranjskem in v Beli Krajini. Vi pa ste še srečni, da so vaši hlevi polni, skednji nedotaknjeni, orodje za kmečko gospodarstvo pripravljeno, pa tudi družine skupaj pod domačim krovom. Mi pa vsega tega oropani! Ko prihaja pomlad, skoraj čutimo, kako nas kliče naše polje na delo! Pa ne moremo nikamor, in če bi šli danes domov, s čim naj začnemo? Zato se obračamo na vas, morda prvič v zgodovini slovenskega kmeta, s sledečo prošnjo:

Ali bi nam hoteli prostovoljno pomagati, da pridemo do kake živine! Ne maramo ukazovati, pa naj bi bilo tudi postavnim-oblastvenim potom. Sami se pomenimo.

Četudi morda težko, pa bi le pogrešili kako kravo, telico, vola in bi ga dali za znižano ceno. Saj veste: oropani smo vsega, tudi denarja, hranilnice so pa zaprte. Če se ne odločite za prodajo, pa bi morda dali v rejo in čez nekaj let vrnemo isto pasmo s približno isto težo živinčeta. Prosimo, zberite se pri vaškem načelniku, pomenite se in sporočite v naš skupni dom v Kmečko pisarno, Kolodvorska ulica 22, poleg gostilne Češnovar, pa pridemo in se domenimo ali za skupni semenj ali za ogled po hlevih. To bi se v praznikih že lahko izvršilo.

Naj ne bo naša prošnja brezuspešna, saj se iz nje zrcali ono, kar je slovenski kmet že sijajno pokazal v onih stoletjih, ko se je dvignil za oprostitev izpod graščinskega jarma.

Kmečka samopomoč in skupna borba za ohranitev slovenskega kmeta.

Odbor za dolenjske, notranjske in belokranjske begunce v Ljubljani.

80 letni gasilec piše »Slovencu«

81 letni meščan ljubljanski in zaslužni gasilec Anton Pritekelj je uredništvu za Veliko noč poslal naslednje voščilo, združeno s spomini na bridko Veliko noč leta 1895.:

Ko vam in vašim bralcem voščim od srca blagoslovljene velikonočne praznike, ki bodo morda za marsikoga manj lepi in razkošni, kakor so bili v mirnih časih, bi vas rad spomnil na najgrenkejšo Veliko noč, ki jo je Ljubljana doživela. Morda dandanes marsikdo godrnja v svoji neskromnosti. In vendar je lahko vesel, da ga ni doletelo hujše. Kako strašna je bila Velika noč 14. aprila 1895, ko smo sredi noči zaslišali podzemsko bobnenje. Ob 11.18 zvečer je udaril prvi potresni sunek in hiše so se začele zibati. Podirali so se dimniki, okna in vrata so padala raz tečajev, med hrušč in trušč pa so se začeli že mešati pretresljivi kriki ponesrečencev, zlasti pa prestrašenih žena in otrok. Groza je v nekaj strašnih trenutkih prevzela vso Ljubljano in nekateri so se v blaznem strahu metali po tleh misleč: zdaj pa se bliža konec.

V tedanji zmedi so se ljubljanski gasilci takoj zavedli. Nad sto se nas je zbralo in hiteli smo reševat ljudi, ki so bili zasuti ali pa niso mogli iz hiš. Kdor je tedaj videl toliko gorja, ki je zadelo skoraj brez izjeme vseh 30.000 Ljubljančanov, ta tiste noči res ne more pozabiti. Danes sva živa le še dva izmed vseh gasilcev, ki so doživeli ono potresno Veliko noč. Sva to moj tovariš Franc Medic in jaz.

Ko se danes spominjam potresne Velike noči, s hvaležnostjo ugotavljam, da je Ljubljana kljub tedanjemu velikemu trpljenju nesrečo, ki jo je zadela, lepo prebolela. Prav to pa mi čaje tudi pogum in naj ga da tudi vsem drugim ob mislih na sedanje stiske. Minile bodo tudi te in prosim dobrega Boga le, da mi da učakati še dni miru. Takrat šele bi rad odšel za svojimi tovariši, ki me že dolgo čakajo.

Anton Pritekelj.

Novi grobovi

✝ **Josip Kajfež.** V Novih selih je odšel v večnost gospod Josip Kajfež, bivši dolgoletni župan občine Banjaloka ter poštar v pokoju. K večnemu počitku so ga položili na pokopališču sv. Jakoba v Banjaloki 4. marca.

✝ **Ivan Kofol.** Za vedno je zatisnil oči g. Ivan Kofol, železniški upokojenec v Ljubljani. Pogreb rajnega bo na veliko nedeljo ob treh popoldne iz kapele sv. Andreja na Žalah.

✝ **Anton Kosmač.** V 73. letu je v Ljubljani izdihnil g. Anton Kosmač, postrešček v pokoju. Pogreb bo v nedeljo ob pol štirih iz kapele sv. Jožefa na Žalah.

Naj rajnim sveti večna luč, njihovim dragim naše iskreno sožalje.

Zgodovinski paberki

9. malega travna

1835. leta se je rodil kasnejši belgijski kralj **Leopold II.** (1865—1909), ki je pridobil svoji državi obširno kolonijalno ozemlje v srednji Afriki. Leopold II. je ustanovil 1876. leta skupaj z Lessepsom in kardinalom Lavigeriejem Mednarodno afriško družbo, ki naj bi raziskovala osrednjo Afriko in zlasti omejila strahotno trgovino z zamorskimi sužnji, ki so jo vodili Arabci, dasi je bila že davno prepovedana. S pomočjo slovitega raziskovalca Henrika Stanleya, ameriškega časnikarja, se ji je to kolikor toliko posrečilo s tem, da je vzela večji del Kongovega porečja v svojo oblast. Kmalu pa so nastala nasprotstva v družbi sami, pa tudi pri lastnikih sosednjih kolonij. Bismarck je to priliko izkoristil in v sporazumu s Francijo sklical 1885. leta v Berlin »Kongo-konferenco«, ki je pripravila dokončno razdelitev Afrike med evropske države. V Berlinu so Mednarodno afriško družbo razpustili in izročili vlado »Svobodne države Kongo« kralju Leopoldu II. Ta jo je kasneje v oporoki zapustil belgijski državi, ki mu je prispevala k ureditvi ogromnega ozemlja ne samo v denarju, ampak tudi v ljudeh.

1854. leta se je rodila slovenska pisateljica **Pajk Pavlina,** ki je pod Stritarjevim vplivom pisala svoje čustvene novele povesti in romane v Kres, Ljubljanski Zvon, Dom in svet ter za Mohorjevo družbo. Njen pisateljski dar se kaže najbolj v risanju ženskih značajev. Znan je roman Slučaj usode.

1885. leta je umrl v Gorici **Kociančič Štefan,** jezikoslovec in zgodovinar. Rodil se je decembra 1818. leta v Vipavi, obiskoval doma ljudsko šolo, gimnazijo, filozofijo in teologijo v Gorici. Kot gimnazijec se je začel učiti hebrejščine, pa kazal tudi smisel za družabnost in umetnost s tem, da je osnoval na svojem stanovanju domače gledališče. Kot bogoslovec se je seznanil z Val. Staničem, ki ga je navdušil za slovenščino. Po ordinaciji je deloval nekaj let v dušebrižništvu, nato pa prišel 1846 v Gorico za profesorja starozakonske vede in semitskih jezikov, kar je ostal do smrti. Naučil se je nad 30 jezikov, a najljubša mu je bila hebrejščina, ki si jo je tako prisvojil, da je v njej zložil celo nekaj pesmi. Njegova jezikoslovna dela so ostala večinoma v rokopisu. Poleg jezikoslovju se je posvetil tudi proučevanju domače zgodovine in objavil več razprav. Kot navdušen narodnjak je izpodbujal bogoslovce k pisanju in jih užigal za slovenski jezik.

1939. leta je **Italija zasedla Albanijo,** nakar si je Viktor Emanuel nadel **še albansko krono.**

10. malega travna

1741. leta je premagal **Friderik II. Avstrijce pri Mollwitzu** in v kratkem osvojil vso Šlezijo. Po smrti Karla VI. je 1740. leta zasedla avstrijski prestol Marija Terezija, ki je bila sicer bistrega duha in zelo nadarjena, toda bila je ženska in prav to so hoteli sosedje izrabiti. Oporekali so njenemu nasledstvu, nato pa skušali odtrgati posamezne dele od habsburške posesti. Prvi je bil pruski kralj, ki si je hotel pridobiti bogato Šlezijo. Friderikov uspeh je podžgal ostale, začela se je avstrijska nasledstvena vojna, ki je trajala sedem let. Končno so se nasprotniki pomirili, Marija Terezija je ohranila očetovo dediščino, le Šlezija je ostala Prusom, pa so se morali zanjo znova boriti v sedemletni vojni.

1878. leta je umrl v Kanalu ob Soči **Kocijančič Josip,** glasbenik in skladatelj. Rojen 1849. leta je obiskoval ljudsko šolo v rojstnem kraju, gimnazijo v Gorici. Že kot tretješolec je začel poučevati tovariše v petju; pobudo sta mu dala bogoslovec Trepal s svojim izvrstnim kvartetom in »oče goriških Slovencev« dr. Lavrič s svojimi navdušenimi govori. Na veliki »besedi« v Gorici je s svojimi 40 pevci dosegel popoln uspeh. S pomočjo barona Pina, takratnega goriškega okrajnega glavarja, ki ga je poučeval v slovenščini, je odšel Kocijančič na Dunaj študirat pravo. Vendar mu učenje ni šlo od rok, veselila ga je bolj glasba; poučeval je z velikim uspehom petje v »Sloveniji« in se težko preživljal. Pravnih študij ni končal. Pri vojakih se je prehladil, pa odšel domov, kjer je prepeval, poučeval petje, nabiral narodne pesmi, jih prirejal za zbor ter samostojno skladal. Kocijančičeva posebna zasluga je, da je s slovensko pesmijo zlasti na Goriškem zbudil in utemeljil narodno zavest.

Za današnji dan

Koledar

Nedelja, 9. malega travna: Velika noč. Vstajenje Gospodovo; Mar. Kleofa.

Ponedeljek, 10. malega travna: Velikonočni ponedeljek; Ezekiel, prerok; Marko, spoznavalec.

Torek, 11. malega travna: Leon I., Vel., papež in cerkveni učenik; Antipa, mučenica; Filip, škof; Izak, spoznavalec.

Sreda, 12. malega travna: Julij I., papež; Visija, devica in mučenica; Saba Gotski, mučenec.

Dramsko gledališče

»Slava vest«. Izven. Ob 15. — »Lepa Vida«. Izven. Ob 18. — Ponedeljek: »Namišljeni bolnik«. Izven. Ob 15. — »Matura«. Izven. Ob 18.

Operno gledališče

»Gorenjski slavček«. Izven. Ob 14.30. — »Don Juan«. Izven. Ob 18. — Ponedeljek: »Melodije srca«. Izven. Ob 14.30. — »Traviata«. Izven. Ob 18.

Kino Matica

»Divja ptica« ob 10.30, 15, 17 in 19.

Kino Union

»Pustolovka« ob 10.30, 15, 17 in 19.

Kino Sloga

»Tovariš pride takoj« ob 10.30, 15, 17, 19.

Kino Kodeljevo

»Črno na belem« ob 15, 17 in 19.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne: v nedeljo: dr. Piccoli, Dunajska cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62; mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta 47; v ponedeljek: dr. Kmet, Dunajska cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Šelenburgova ulica 7; v torek: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Zdravniška dežurna služba

Nedeljsko zdravniško službo bo opravljal od sobote od 20 do ponedeljka do 8 mestni višji zdravstveni svetnik dr. Mis Franta, Ljubljana, Poljanska cesta 15, telefon 32-84.

Segajte po Slov. knjižnici!

Milošu Jazbinšku v slovo

Ob obletnici Tvoje smrti, ko si nas moral tako nenadoma in nepričakovano zapustiti v najlepši dobi svojega življenja, se nam zopet vzbujajo spomini nate, ki si nam bil tako drag in ljub. Tvoji prijatelji in znanci žalujemo za Teboj in s spoštovanjem mislimo nate, saj si bil blag in plemenit značaj. Tvoje mehko in čuteče srce je bilo odprto vsakomur — iz Tvoje vedre in sončne narave je izžarevala dobrohotnost in prijaznost napram vsem. Bil si največja opora svojim domačim, zlasti svoji ljubljeni mamici. Zanje si delal in skrbel z izredno požrtvovalnostjo. Zato pa jim krvavi srce za Teboj in silno Te bodo pogrešali.

Upamo, da se Tvoj duh že raduje pri Bogu v neminljivi sreči. Tvoje truplo pa naj se spočije v slovenski zemljici, ki si jo tako neizrečeno ljubil!

Tvoji prijatelji iz Št. Vida in Planine.

Polt je sveža, čista zdrava, britje vsak dan je zabava — krema RAPIDA je prava!

BRIVNA KREMA RAPIDA Brez mila, brez pene

PROIZVODI: VAN KAIT

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Ko je vabil molit božji grob...

Na veliki petek so hodile obiskovat ljubljanske cerkve zlasti popoldne nepretrgane vrste ljudi. Tudi ljudje, ki se sicer kar nekako boje v cerkev, se v teh dneh opogumijo in gredo »molit božji grob«, a bi jih iz množice stalnih obiskovalcev cerkve kar hitro izbral, tako so okorni, čeprav so to ljudje, ki so v bon-tonu povsem doma. Zvedavo se oziramo po cerkvi, če ni v njej od lanskega leta kaj novega in pri božjem grobu jih pač najbolj zanima cvetje in razsvetljava. Šepetaje se zlasti obiskovalke o svojih vtisih tudi pomenijo, čeprav bi bilo mnogo lepše, da bi opravile to zunaj cerkve. No pa nekaj je že to, da so prišli enkrat malo bliže Kristusa. Da bi jim lučke okrog monštrance pokazale Luč-Pot, Resnico in Življenje, da bi jim svetila skozi vse leto.

Ob pol 8 so hodili okrog stolnice roji ljudi in iskali, kje bi se še dalo priti v cerkev k zadnji škofovi postni pridigi. Končno so le dobili vhod zadaj skozi zakristijo. Prva dva vhoda sta bila namreč popolnoma zatrpana. Tako je Ljubljana lepo zaključila post.

Pomlad čisto zares

Na Veliki petek sta pripeljala dva oslička, pač najbolj ljubka vprega, ki jo premore mesto, oleandre in palme na Marijin trg, da bomo imeli pred frančiškansko cerkvijo spet pravi park. Ko bodo nasadili tja še pelargonije in druge cvetke, se bo spet vnel spor med ljubitelji favne in ljubitelji flore. Prvi bodo prinašali goloběkom drobtinice in jih metali na gredo, da bi živalce laže zobale kot pa na trdem tlaku. Ljubitelji cvetlic pa bodo ugovarjali, češ da bodo golobi razbrskali vso zemljo in uničili lepe grede. Če bi res prišlo do obnavljanja frančiškanske cerkve, kar imajo očetje frančiškani v načrtu, potem bo večina Ljubljančanov verjetno mnenja, da stori kar koristno delo, kdor si s kakim goloběkom poveča mesni obrok. — Ko so zložili z vozička tovor in se je voz začel pomikati proti Wolfovi ulici, si je izsilila pomlad mesta — fantiči — svoje pravice do sivčkov-osličkov. Bili so namreč namenjeni v otroški paradiž v Tivoliju, kjer naj bi prevažali naše male. Ljubka oslička v lepi opravi, speti z medeninastimi sponkami, kopica fantičkov na vozičku in mladi voznik — bil je res prizor, vreden čopiča.

Tekma med rojstvi in smrtjo v Ljubljani

Med prvo svetovno vojno je število smrti v Ljubljani močno presegalo število rojstev. Leta 1918 je umrlo 775 ljudi, rodilo pa se jih je le 422. Šele 1922 je število rojstev (799) preseglo število smrti (791). V času največje gospodarske krize, leta 1934 je spet smrt nadkrilila življenje 632 smrti proti 611 rojstvom. Najboljše je bilo razmerje leta 1938, ko se je rodilo 1112 ljudi, umrlo pa le 846. Letos je bilo po osmih letih spet več smrti od rojstev, namreč 1099 proti 1001, kljub temu, da niso upoštevani smrtni primeri Ljubljančanov, o katerih ni uradnih dokazov.

Naredba

o zvišanju rodbinskih doklad rodbinskim poglavarjem.

Na podlagi čl. 1 naredbe o upravljanju Ljubljanske pokrajine z dne 20. septembra 1943, št. 4, Službeni list št. 273/86 iz leta 1943

odrejam:

§ 1. Razpredelnica A: rodbinske doklade in zadevni prispevki za industrijo. A: tedenske doklade, izdane s kraljevim ukazom z dne 20. marca 1941, št. 122, Službeni list št. 6/59 A, čigar veljavnost je bila na ozemlje Ljubljanske pokrajine razširjena s kraljevo uredbo z dne 21. decembra 1942, št. 1882, Službeni list št. 1/59 A — se spremeni in se glasi:

Dnevne doklade:

Delavci: za vsakega otroka: družina z 1 otrokom 1.30 lire, družina z 2—3 otroci 1.80 lire, družine s 4 ali več otroci 2.40 lire; za ženo 2 liri, za vsakega od roditeljev 1.20 lire.

Uradniki: za vsakega otroka: družina z 1 otrokom 2 liri, družina z 2—3 otroci 2.70 lire, družina s 4 ali več otroci 3.20 lire; za ženo 2.90 lire, za vsakega od roditeljev 1.90 lire.

§ 2. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu šefa pokrajinske uprave v Ljubljani, obvezno moč pa dobi s 1. januarjem 1944.

Prezident, div. general:
Rupnik, s. r.

Prebivalstvu Ljubljane

Slovenski Rdeči križ ponovno vabi vse, ki so dobili njegovo prošnjo za prostovoljno prijavo ležišč za one, ki bi po bombardiranju ostali brez strehe, naj v svojem interesu vrnejo izpolnjene prijave, vseeno ali so ugodili pozivu ali ne. Tiskovina je poštnine prosta. Vsa ta akcija Slov. Rdečega križa je namenjena res samo temu, **da oskrbi strebo onim, ki bi bili po bombardiranju prizadeti.** Po odredbah oblasti morajo občine skupno z Rdečim križem pripraviti potrebna stanovanja za prizadete po bombnih napadih. Radi bi pa izvedli ta nalog s prostovoljnim sodelovanjem prebivalstva, ne da bi v to zaenkrat posegle uradne komisije. Zato ponovno poudarjamo, da stori vsakdo, ki odgovori Slov. Rdečemu križu, **to v svojem interesu.** — Kdor tiskovine nima, jo lahko dobi v pisarni Slov. Rdečega križa, Marijin trg 5.

Hrvaški narodni praznik

V proslavo tretje obletnice obstoja Nezavisne Države Hrvatske se bo dne 10. aprila t. l., ob 11.15 vršil v tukajšnji stolnici slovesni »Te Deum«. Po cerkvenem opravilu bo konzul Prof. Salih Baljić sprejemal v prostorih hrvatskega konzulata čestitke predstavnikov oblasti in hrvatske kolonije.

Pozivajo se vsi Hrvati, **da se te proslave udeleže.**

Profesorska in učiteljska predavanja

Naslednji dve predavanji za gg. profesorje in profesorice ljubljanskih srednjih in njim sorodnih šol se bosta vršili:

Za I. skupino: (profesorji) Škof. klas. gimn., Drž. klas. gimn. (tudi ge. profesorice), I. moška real. gimn. (tudi ge. profesorice), II. moška real. gimn. in IV. moška real. gimn. (tudi ge. profesorice) v sredo, 12. aprila, in v torek, 25. aprila.

Za II. skupino: (profesorji) II. moška real. gimn. (tudi ge. profesorice), obe ženski real. gimn., Uršulinska žen. real. gimn., Drž. in Uršul. učiteljišče, Krekova gospodinjska šola ter vse meščanske šole v četrtek, 13. in 27. aprila.

Za III. skupino: Profesorji vseh strokovnih šol v torek, 18. aprila in 2. maja.

Za IV. skupino: Profesorice vseh ljubljanskih srednjih in njim sorodnih šol, razen Drž. klas. gimn., I., III. in IV. moške real. gimn. v četrtek, 20. aprila in 4. maja.

Za ljudskošolsko učiteljstvo se bodo predavanja pričela v ponedeljek, 17. aprila, in se bodo do nadaljnjega vršila po že znanem razporedu: ob ponedeljkih, sredah in petkih.

Kraj in čas predavanj za gg. profesorje in učiteljstvo nespremenjen.

Velikonočna voščila

so poslali uredništvu »Slovenca« slovenski fantje iz Nemčije. Njihov dopis se glasi: Vsem domačim, dragim prijateljem in znancem želimo vesele in blagoslovljene velikonočne praznike: Oberman Stanko, Plut Martin, Pezdirec Janez iz Drašič, Tomc Ernest iz Gradnika, Humljan Ivan iz Boldraža, Kočevar Janez iz Dragumlje vasi, Bukovec Jože iz Mihelje vasi, Marentič Janez iz Gradaca, Metkovič Anton, Ilenič Peter iz Tance gore, Vrtin Janez iz Goleka in Žlogar Franc iz Bušinje vasi.

Kmetijske novice

Kot nadaljevanje Orača, ki ga je svoječasno izdajala Kmetijska zbornica, so začele sedaj izhajati Kmetijske novice, ki tudi v svojem podnaslovu še ohranjajo naziv »Orač za bodočnost slovenskega kmeta«. Prva številka z dne 9. aprila 1944 prinaša na uvodnem mestu uvodni članek prezidenta generala Rupnika, namenjen slovenskim kmetom. Kmetijske novice so službeno glasilo Kmetijske zbornice za ljubljansko pokrajino. Za uredništvo odgovarja inž. Viktor Repanšek. Prva številka prinaša med drugim naredbo o ustanovitvi Kmetijske zbornice, nadalje več poučnih člankov o kmečkem gospodarstvu. List bo izhajal dvakrat mesečno.

Cerkvena glasba v stolnici

na veliko noč pri škofovi pontifikalni maši ob 9: Cvek: Skalovje groba, Nowowiejski: Missa pro pace, Premrl: Gradual in sekvenca, Filke: Terra tremuit, Premrl: Jezus premagavec groba. — Spremljajo člani radijskega orkestra.

Dnevne novice

Dekanija Ljubljana-okolica ima svojo mesečno konferenco v sredo, 12. aprila, ob 10 v navadnih prostorih.

Sv. maša za rajnega Ivana Jegliča iz Podbrezij bo v sredo, 12. aprila, ob 7.30 v frančiškanski cerkvi pri oltarju sv. Antona.

Kongregacije pri cerkvi sv. Jožefa se udeleže slovesnega Vstajenja na veliko soboto ob 18. Zbirališče ob 17.45 na določenih prostorih v cerkvi. Po procesiji zahvalna pesem, nato darovanje za sveče okrog glavnega oltarja.

Zahvala. V počastitev spomina blagopokojnega učitelja Bogomira **Feglca** so namesto venca darovali njegovi prijatelji 750 lir revnim učenkam njegovega razreda. Za ta dar se upraviteljstvo bežigrajske ljudske šole najlepše zahvaljuje.

Vojni invalidi, vojne vdove **in starši** padlih sinov, ki imate prve sklepe, **zglasite se** v ponedeljek, torek in sredo med 9—12 v društveni pisarni, S seboj prinesite prvi sklep. — Krajevni odbor Ljubljana.

ŽEGOZA, zadruga malih gospodarjev, obvešča vse svoje člane, da je izšla posebna uredba Prevoda glede oddaje krmil rejcem malih živali v mestu Ljubljani. Dosedanji način razdeljevanja krmil po enotah popolnoma odpade ter dobe rejci riževo zdrobljenko le proti temu, da prinesejo po 3 jajca za vsak kilogram krme. Žegoza odkupi jajca po določeni ceni, enako dobe rejci riževo zdrobljenko po običajni ceni. Kolikor več jaje prinese kdo, toliko več dobi krme po zgoraj določenem ključu. Pri vsem tem pa opozarjamo, da ostane vrstni red za razdeljevanje krmil in oddajo jajc isti, kot je bil do sedaj v navadi in je bil objavljen že v zadnji nedeljski številki »Slovenca«.

Slomškova družba sporoča članstvu, da bo imela v torek po veliki noči, t. j. 11. aprila, ob 8.30 komemoracijo za pokojnim članom dr. Antonom Breznikom, združeno s sv. mašo v Marijanišču, Poljanska 28 v Ljubljani. Vse člane in članice, kakor tudi vse prijatelje pokojnika vljudno vabimo k udeležbi. Glavni odbor.

Jaka Goli je otvoril lastno urarsko delavnico na Rimski cesti 21.

Dipl. dentist Pleničar Vladimir, palača Ljubljanske kreditne banke, vhod poleg Daj-dama, I. nadstr., sprejema od 9 do ½12 in od 15 do 18.

Hranilni in posojilni konzorcij, kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, bo imel v soboto, 15. t. m., ob 17 **69. redno letno skupščino** z običajnim zborovalnim redom v svojih poslovnih prostorih v Ljubljani, Verdijeva ul. 9.

Pomočnice za prvo hišno pomoč, ki so napravile teoretični del tečaja, bodo prihodnje dni, **če bo predavateljem dopuščal** čas ter bo na razpolago edina razpoložljiva dvorana na magistratu, imele priliko tudi za praktične vaje za prvo pomoč. Čas teh predavanj bo objavljen v dnevnikih, ki izidejo vsak petek zvečer. Za prihodnji tečaj objavljamo naslednji razpored praktičnih vaj: za udeleženke prvega tečaja bodo vaje v torek, 11. t. m., ob 17.30, za udeleženke drugega tečaja v sredo, 12. t. m., ob isti uri, za udeleženke tretjega tečaja v četrtek, 13. t. m., ob isti ter za udeleženke četrtega tečaja v petek, 14. t. m., ob isti uri. Nadaljnji praktični tečaji bodo drugi teden od 24. aprila dalje. Pomočnice za hišno pomoč vabimo, naj se tudi teh tečajev udeleže v polnem številu.

Formicet pastile za desinfekcijo ust in grla dobite v vseh lekarni.

Oglejte si velikonočno razstavo prof. Saša Santlja, ki razstavlja 18 svojih izbranih del — Pasaža v prehodu nebotičnika — Salon Kos.

INSTRUKCIJE za ŠOLO!!! NOVI TRG 5.

Še imate čas, da lahko naročite Mohorjeve knjige. Naročila sprejema samo še Mohorjeva prodajalna na Miklošičevi c. 19.

Kdor se rad smeje ali joka, bo lahko oboje delal pri »Ubogi Kristini«, novi Mlakarjevi igri v štirih slikah, ki jo bomo uprizorili v frančiškanski dvorani na velikonočni ponedeljek, 10. aprila. Začeli bomo točno ob 17. Vstopnice (od 12 lir navzdol) v predprodaji v trgovini Sfiligoj, na dan predstave pa od 9.30—12 in od 15 dalje pri dnevni blagajni. Cene smo malenkostno dvignili, ker je čisti dobiček namenjen podpornemu skladu uršulinske gimnazije.

Prof. dr. Karlo Lušicky se je vrnil in zopet redno ordinira, Resljeva 12, od 3—½5 popoldne.

Srednješolci-lke in posebej visokošolci -lke izkoristite svoj prosti čas za priučitev strojepisja. Praktično znanje, vsakomur koristno. Novi tečaji pričenjajo po velikonočnih praznikih 11., 12. in 13. aprila. Učne ure dopoldne ali popoldne po želji obiskovalcev. — Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. Informacije, prospekte daje: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

Važno za vsakogar sedaj in v bodoče je znanje strojepisja! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaji (dnevni in večerni) pričenjajo po velikonočnih praznikih 11., 12. in 13. aprila. Učne ure po želji obiskovalcev. Informacije, prospekti: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

Učite se strojepisja! Praktično znanje, potrebno v vsakem zasebnem ali javnem poklicu. Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaji (dnevni in večerni) pričenjajo po velikonočnih praznikih 11., 12. in 13. aprila. — Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. Moderna strojepisnica, desetprstna metoda. — Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. — Informacije, prospekte daje: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

Prvi čolnarji na ribniku v otroškem paradižu v Tivoliju bodo na današnjo veliko nedeljo sedli v lepe, nove čolničke ter zaveslali po gladini mičnega umetnega jezerca. Čolnarna pod Tivolijem bo odslej odprta vsak dan od 8—19. Za polurno uporabo čolna bodo nad 10 let stari veslači plačali po 3 lire, otroci pod 10 let pa samo polovico. Stare in mlade čolnarje opozarjamo, naj ne poškodujejo čolnov, vesel ali bregov ribnika, prav tako pa morajo ubogati čuvaje, da ne bo kake neprijetnosti. Skratka, prav vse, ki si žele zabave v Otroškem paradižu in na ribniku, opozarjamo na pravilnik, ki je nabit v čolnarni.

Kaj je novega pri naših sosedih?

Z Gorenjskega

Pester večer v Kranju. Predzadnjo nedeljo je bil v Kranju prirejen pester večer v korist zimske pomoči. Na večeru so nastopili razni igralci, posebno so vzbudile odobravanje melodije, igrane na citrah in harmoniki. Največji del sporeda je izpolnil orkester, sestavljen iz carinikov. Koncert je vrgel lep znesek v korist zimski pomoči.

Življenje in smrt v škofjeloški občini. V zadnjem času so v škofjeloški občini umrli: Frančiška Jakomini iz Staniš, Marija Kalan iz Stare Loke, Marjana Kožuh iz Čepulj, Marija Triller iz Stare Loke, Pavel Štibler od Svetega Duha, Janez Sever iz Puštala, Stanislava Jamnik iz Stare Loke, Terezija Krajnik iz Križne gore, Frančiška Guzelj iz Puštala, Jožef Langerholz iz Pevna, Frančiška Rajgelj iz Šutne, Andrej Hafner iz Dorferjev, Anton Afrič iz Stare Loke, Martin Svoljšak iz Bindlja.

V Poljanah so umrli v zadnjem času: Marija Tušer roj. Benedik iz Spodnjih Ravn, Daniela Kristan iz Dolenje Žetine, Martin Ferlan iz Malenskega vrha, Jurij Dolenc iz Podobena, Vencelj Stanonik iz Lovskega vrha.

Pozdrave iz severne Nemčije je poslal gorenjskemu tedniku grenadir Ježek Franc iz Tacna pod Šmarno goro.

S Spodnje Štajerskega

Velika kmečka zborovanja v celjskem okrožju so bila pred nedavnim prirejena v nekaterih večjih krajih, tako tudi v Žalcu in Velenju. Vsega skupaj so tri zborovanja zajela poldrug tisoč kmetov in kmetic. Govorniki so obravnavali kmečka, pa tudi politična in vojaška vprašanja.

Skioptično predavanje je bilo pred nedavnim v Ptuju. Predaval je W. Wuck o Kitajski.

Hrabri Spodnještajerci. Desetarja Jože Fišer in Franc Volavšek iz Hoč, dalje desetar Heinrich Kögl iz Maribora in mornar Leon Koren so bili odlikovani z železnim križcem druge stopnje. Desetar Herbert Otterschtädt pa je prejel vojni križec za zasluge druge stopnje z meči. Tudi on je, kakor vsi imenovani iz okrožja Maribor-mesto.

V Velenju je umrla g. Ana Keiner, stara 82 let. Bila je vedno pridna in varčna in je bila vse življenje zvesta rodni domovini.

Iz Hrvaške

Družinske doklade v Zagrebu. S 1. aprilom so pričeli v Zagrebu prejemati vsi privatni nameščenci in delavci posebne družinske doklade, ki znašajo mesečno 1200 kun, t. j. 40 kun dnevno za vsakega družinskega člana.

Izvoz hrvatskega sadja. Hrvatska pridela letno zelo veliko različnega sadja, s katerim krije ne samo vse domače potrebe, temveč ga lahko v velikih množinah izvaža tudi v inozemstvo. Izvoz sadja predstavlja skoraj glavno postavko v hrvatski izvozni trgovini, kar potrjujejo tudi pravkar objavljeni podatki o izvozu lani pridelanega sadja. Hrvatska država je n. pr. lani izvozila različnega sadja v vrednosti 527.4 milijonov kun, napram 349.5 milijonom kun v letu 1942 in 77,3 milijonom kun v letu 1941. — Glavni odjemalec hrvatskega sadja je Nemčija (75%). Hrvatska ima danes na svojem področju 25 milijonov sadnih dreves.

Odlikovanje hrvatskih železničarjev. Nemški opolnomočenec v Zagrebu, general Gleise von Horstenau, je razdelil med hrvatske železničarje večja denarna darila kot nagrado za njihovo vestno izvrševanje službe.

Društvo hrvatskih izumiteljev. V Zagrebu obstoja že od leta 1933 društvo hrvatskih izumiteljev. Društvo šteje danes 70 rednih in 274 častnih članov. Več članov društva je dalo v zadnjem času svoje nove izume tudi patentirati.

Gojitev industrijskih rastlin na Hrvatskem. Za potrebe domače industrije bodo na Hrvatskem letos zasejali še večje površine razpoložljivega zemljišča s sojo, sončnicami, cikorijo, sladkorno repo, konopljo in lanom.

Iz Srbije

Gospodarski napredek v Srbiji. Dr. R. W. Krugmann je objavil v nekaterih nemških dnevnikih pregledno poročilo o sedanjem gospodarskem položaju v Srbiji. V njem ugotavlja, da je Srbija kmečka država, in na tem stališču stoje tudi sedanje srbske oblasti ter v svoji gospodarski politiki izvajajo iz tega zaključka vse posledice.

Prejšnje stanje, ki ga je recimo popotnik zatekel v posameznih srbskih mestih, v katerih je bilo vsega v izobilju, ni bil točen izraz dejanskega stanja v srbskem podeželju. Medtem, ko je bila hrana in pijača po mestih razmeroma zelo poceni ter so meščanski sloji živeli zelo dobro, je kmetu predla dostikrat precej trda. Za svoje pridelke je dobil komaj toliko, da se je skromno preživel. Na zboljšanje svojega kmečkega gospodarstva ni mogel dosti misliti, čeprav se je od vseh strani mnogo govorilo o pospeševanju kmečkega gospodarstva, dejansko se je pa v tem pogledu le malo storilo. V času gospodarske krize je bil kmet seveda zopet zelo udarjen ter je zaradi tega zabredel v še večje dolgove.

Nova srbska uprava se je ob prevzemu oblasti znašla takoj v začetku pred težkimi vprašanji prehrane tako podeželskega, kakor tudi mestnega ljudstva. Obstoječe zaloge so zadoščale za razmeroma kratek čas. Zato je bilo treba seči po samopomoči. Odgovorni krogi so se postavili na stališče, da se mora država prehranjevati sama. In ne samo to. Zaradi zelo rodovitnih tal lahko dežela ob smotrnejšem obdelovanju in gnojenju zemlje pridela še več ter tako podpre državno upravo pri izvajanju njene trgovinske in splošne gospodarske politike, ker lahko na ta način dobi iz inozemstva stvari, ki bi jih drugače ne mogla. Državna uprava je od svoje strani storila vse ter je zagotovila potrebne kredite za izvrševanje velikih javnih del. V notranjosti države so pričeli izsuševati zamočvirjene kraje ter so na ta način dobili novih 150.000 hektarjev rodovitne zemlje. Povsod so pričeli tudi urejati rečne struge ter na ta način preprečevati skoraj vsakoletne poplave. Državna uprava je po nemškem vzoru uvedla tudi načrtno gospodarstvo. Glavni pridelek srbskega podeželja mora biti koruza, pšenica, krompir in oljčnice. Od tega načrta je kmet imel samo korist. Svoje pridelke je državi lahko prodal za dobro ceno ter je na ta način pričel z lahkoto odplačevati svoje dolgove. Na drugi strani je pa državna uprava tako tudi zagotovila prehrano vseh ostalih slojev prebivalstva.

Vzporedno z zboljšanjem stanja v srbskem kmečkem gospodarstvu se je seveda zboljšalo socialno stanje tudi delavstva. Pa tudi ostale gospodarske panoge niso ostale zanemarjene. Posebno rudarstvo, ki se je pričelo precej modernizirati. Razna podjetja, ki so zaradi vojnih dogodkov počivala, so zopet pričela obratovati. Ustanavljale so se tudi nove industrije. Tudi obrtni stan je imel zaradi uvedbe načrtnega gospodarstva koristi ter se je ne samo opomogel, temveč je tudi lahko znatno razširil svoja delovna področja.

Ureditev kopališča v Koleziji se pripravlja

Ljubljana, 8. apr.

Še preden je zajela našo zemljo vojna vihra, ki je v dobrem tednu popolnoma spremenila dotedanje razmere, je bil izdelan načrt za sodobno ljudsko kopališče. Pred aprilskimi dogodki je tudi bilo že podrto staro kolezijsko kopališče in so se začela gradbena dela za novo. Zbetonirani so bili celo veliki bazeni, od katerih je bil eden namenjen plavalcem, drugi, nekoliko manjši pa neplavačem in mladini. Savojske obljube so sicer mnogo obetale prav glede ureditve tega, za Ljubljano tako važnega, ljudskega kopališča. vendar ni bilo na kopališču novega napravljenega nič, razen nekaj prh in še te je postavila mestna občina ljubljanska. Vsakokrat, tako leta 1941 kakor 1942 in 1943 so bili le ogledi kopališča in sicer šele ob začetku kopalne sezone, ko se ni dalo nič več napraviti.

Lani smo dobili Ljubljančani po zaslugi in razumevanju tedanjega župana, sedanjega g. prezidenta Leona Rupnika veliko ljudsko kopališče ob zeleni trati nia Špici in ob regulirani Ljubljanici. Kako je bilo s to zasilno rešitvijo ustreženo tisočem in tisočem, ni treba še posebej povdarjati. Kljub temu pa je tudi to ljudsko kopališče bilo zlasti ob praznikih in ob nedeljah zdaleko premajhno. Zato pripravlja mestni gradbeni urad, kakor čujemo, sedaj že pravočasno primerne zasilne rešitve, ki naj bi omogočile, da se izkoristi kolezijsko kopališče, zlasti pa oba kopalna bazena. Kolezijskemu kopališču namreč manjkajo le kabine, slačilnice in pa — voda. Da se da urediti kopališče brez velikih kabin in slačilnic, je dokazalo lani ljudsko kopališče ob regulirani Ljubljanici. Zato si strokovnjaki zaradi kabin ne belijo glave. Vprašanje je le, kako omogočiti kroženje vode v bazenih, ki so bili doslej suhi.

Po načrtih je bila določena za kopališče v Koleziji posebna čistilna naprava, združena s črpalno napravo. Ta naj bi vodo Gradaščice spočetka čistila in jo nato oddajala bazenom. Čistilna naprava bi nato sproti v kroženju čistila bazensko vodo, dodajala pa bi se deloma zaradi čistoče, deloma pa zato, da ne bi bazenska voda postala prevroča, še vodovodna voda. Ker je pa leta in leta kljub slabi stari čistilni napravi bilo zelo obiskovano staro kolezijsko kopališče, skozi katerega je prav za prav tekla Gradaščica skoraj takšna, kakor je bila, nameravajo tudi sedaj inženirji napraviti podobno zasilno rešitev.

Postaviti bo treba le črpalno napravo, ki bo črpala vodo v bazene. Še pred tem pa bo tekla skozi čisto navadne peščene čistilce, ki bodo za poletno kopalno dobo zadoščali, tako da njih naprava ne bo niti težka, niti draga in tudi izvedljiva samo z domačimi gradivi. V bazene bo na ta način sproti dotekala v bolj majhnih količinah voda iz Gradaščice, na drugi strani pa bo odtekala, tako kakor je to tudi primer na Iliriji. Načrt, ki bo morda v kratkem doživel še kake malenkostne spremembe ali zboljšave, pozdravljamo v imenu vsega ljubljanskega prebivalstva, ki v celoti razume, da dokončno sedaj ni mogoče urediti kolezijskega kopališča.

Hkrati se veselimo, da bo vsaj letos, ko odločajo samo naši ljudje o javnih napravah, za vedno izginil sramotni madež triletne nedelavnosti v Koleziji. Tem višje pa bodo Ljubljančani cenili žrtev mestne občine, ko bodo zvedeli, da za ureditev kopališča ni imela denarja, a je kljub temu znala najti način in sredstva, da je pravočasno lahko zasilno uredila kolezijsko kopališče.

Križanka št. 132

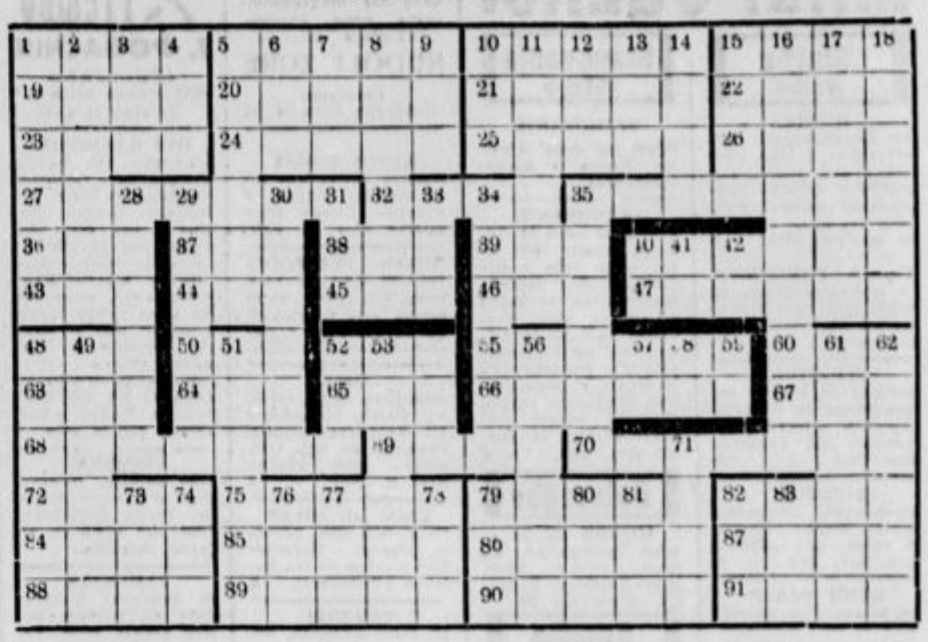

Vodoravno: 1. del obraza, 5. del leta, 10. del sobne opreme, 15. označba za smer, 19. kraj v Dalmaciji, 20. žensko ime, 21. obrtnik, 22. svetopisemsko ime, 23. utežna enota, 24. trud, 25. napev (tujka), 26 čitaj!, 27. velikonočni vzklik, 32. ampak, 35. podložnik, 36. pridevek pri holandskih priimkih, 37. grška črka, 38. cel, 39. žensko ime, 40. obkladek, 43. naplačilo, 44. krajevni prislov, 45. števnik, 46. oblika osebnega zaimka, 47. pisan, 48. stisk miši, 50. pritok Donave v Neměiji, 52. oblika pesnitve, 55. del loka, 60. napis na kranjskih cekarjih, 63. skrajna meja predmeta, 64. star veznik, 65. slovenski zgodovinar, 67. pripona, ki pomeni nov (iz grščine), 68. otok na Donavi, 69. preteklega leta, 70. svetnik, ki je ustanovil leta 1012 samostan v Samaldoliju pri Firenci, 72. bajno bitje, 75. naslov, 79. izumrli narod, 82. vrt, kjer naj bi bil nekoč paradiž, 84. edninska oblika za letopise, 85. grško mesto, 86. afriško pristanišče, 87. zimsko prevozno sredstvo, 88. mesto ob Jadranu, 89. vrag, 90. električni pol, 91. pramen.

Navpično: 1. temeljni zakon o ureditvi države, 2. obrtnik (hrvaško), 3. glas (tujka), 4. žensko ime, 5. del ure, 6. pramati, 7. kraj pri Šmarjah, 8. takšen je sedanji kruh, 9. državni poglavar, 10. ruska reka, 11. slovanska boginja, 12. veznik, 13. paradiž, 14. kraj v Romuniji, 15. češka reka, 16. plemenit les, 17. naslov Finžgarjeve drame, 18. vljuden, 28. računski izraz, 29. celotna zbirka časopisa, 30. bolgarsko mesto, 31. latinski pozdrav, 33. strupena žuželka, 34. glavna oseba Büchnerjeve drame, 35. luteranski duhovnik, 40. ruska reka, 41. komični znak za barij, 42. kratica pri podpisih, 48. kravji pastir, 49. kraj iz Jalenove povesti »Ovčar Marko«, 51. južni sadež, 52. dve, 53. del, 54. vrsta papige, 56. glavno mesto Armenije, 57. otok v Jadranu, 58. oblika osebnega zaimka, 59. nemški predlog, 61. žensko ime, 62. član sodišča, 73. ločilo, 74. severnoitalijansko mesto, 76. oče, 77. število, 78. sanje, 79. žensko ime, 80. že, 81. delo (hrvaško), 82. oblika latinskega pomožnega glagola, 83. darilo.

Rešitev križanke št. 131

Vodoravno: 1. sodišče, 8. škripec, 15. orglar, 16. pop, 18. robato, 19. Ra, 20. Zorko Simčič, 22. on, 23. rak, 25. Eliza, 27. sok, 29. zastava, 30. atropin, 32. bik, 34. Andre, 37. akt, 41. prostornina, 44. de, 45. pagode, 47. Abo, 48. ananas, 50. Trojane, 51. skomina.

Navpično: 1. Sora, 2. ora, 3 dg, 4. Ilok, 5. Šar, 6. črke, 7. bosi, 9. Krma, 10. roč, 11. Ibis, 12. pa, 13. eto, 14. cona, 16. polenta, 17. Pizarro, 20. Zasip, 21. čopka, 23. Rab, 24. pav, 26. Vrh, 28. kit, 31. kopt, 33. kroj, 34. Asen, 35. doba, 36. enak, 37. Anam, 38. lesa, 40. bar, 42. oda, 43. ino, 44. dan.

Obvestila Rdečega križa

Preselitev oddelka za podpore. Oddelek za podpore se je preselil z Gosposvetske ceste 2/2 v šentjakobsko šolo, pritličje, kamor se naj obračajo prosilci — povratniki.

Pozivi: V Poizvedovalnem oddelku pri referentu III naj se zglase: Bricelj Ana, Kučko Marija ter svojci Kovača Bogdana in dr. Campo, v glavni pisarni pa svojci Šerbak Zore.

Zahvala. Slovenskemu Rdečemu križu so darovali: g. dr. Tomšič Josip 150 lir namesto venca na grob blagopok. prijatelju Viktorju Ciuha; g. dr. Milan Perko 150 lir namesto cvetja na grob blagopok. Jožeta Mahniča. Prisrčna hvala!

✝

Umrla je gospa

Ana Brosch

vdova žel. uslužbenca

Pogreb drage pokojnice bo v nedeljo, dne 9. aprila, ob pol treh popoldne z žal. kapele sv. Petra k Sv. Križu.

Ljubljana, 8. aprila 1944.

Žalujoči ostali.

TEL. **KINO »UNION«** 22-21

Zabavna veseloigra o dveh zaljubljencih, ki sta se po mnogih zapletljajih končno našla.

»Pustolovka«

V glavnih vlogah: Sybille Schmitz, Karl Ludwig Diehl, Fritz Wagner, Will Dohm, Elsa Wagner itd.

Predstave danes in jutri, na veliki ponedeljek ob 10.30, 15, 17 in 19.

TEL. **KINO »MATICA«** 22-41

NAŠ VELIKONOČNI SPORED!

Predstave v soboto ob 15, 17 in 19; ob praznikih ob 10.30, 15, 17 in 19.

Romantična ljubavna pustolovščina

»Divja ptica«

z Leny Marenbach, Volker v. Collande, in LJUBLJANČANKO FIFI HILLE, umetniško ime ELLEN HILLE.

Predprodaja za nedeljo: v soboto od 9 do 12 in od 14 do 20.

Predprodaja za ponedeljek: v nedeljo od 16 dalje.

Od torka, 11. t. m. dalje dnevno samo dve predstavi, in sicer ob 16 in 19!

TEL. **KINO »SLOGA«** 27-30

Tobisov film po istoimenski veseloigri Wilhelma Utermanna

»Tovariš pride takoj«

Zabavna ljubezenska zgodbica vzornega in podjetnega natakarja, ki je moral doživeti marsikatero presenečenje, predno si je pridobil svojo izvoljenko.

Carola Höhn, Albert Matterstock, Fritz Kampers — Režija: Karl Anton.

PREDSTAVE ob 15, 17 in 19.

Na velikonočno nedeljo in ponedeljek matineja ob 10.30:

»Čudno naključje«

Elfie Mayerhofer, Hans Söhnker itd.

KINO »KODELJEVO«

telefon 41-64

Čez praznike odlična zabavna komedija iz dijaškega življenja

»Črno na belem«

V glavni vlogi popularni Hans Moser, dalje Elfriede Datzig, Paul Hörbiger, Hans Holt.

Predstave čez oba praznika ob 15, 17, 19; ob delavnikih ob 19.

Javna dražba

Na Mestni pristavi dne 18. aprila 1944 ob 3. uri popoldne

1 gramofon,
1 motorno kolo,
1 tricikelj,
1 moško kolo,
1 damsko kolo,
1 mali stabilni motor,
1 kompl. avtomobilni motor.

Predmeti se bodo nahajali pol ure pred določeno dražbo na dvorišču prostorov Mestne pristave, Povšetova ul., kjer se bodo lahko ogledali.

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE želi slaščičarna

»Orient« - Kasanović

LJUBLJANA Mestni trg 17

v **»SVETU«** je bogato pisana beseda

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE želi

Slaščičarna »Oriental«. Jusuf Mehmeti

LJUBLJANA Stari trg 8

Iščem tihega

DRUŽABNIKA

za dobro vpeljano solidno trgovsko podjetje v Ljubljani.

Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2840.

KLOBUČARNA „PAJK“

Vam strokovno osnaži, preoblika in prebarva Vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica. Zaloga klobukov. — Se priporoča

RUDOLF PAJK, Ljubljana,

Sv. Petra cesta št. 38
Miklošičeva cesta št. 12.
(Nasproti hotela Union)

Ljudska posojilnica v Ljubljani

zadruga z neomejenim jamstvom

v lastni palači v Ljubljani, Miklošičeva c. 6 nasproti hotela Union

sprejema hranilne vloge v vsaki višini in jih najugodneje obrestuje, daje posojila na vknjižbo in proti poroštvu.

Posojilnica je bila ustanovljena l. 1895

ZANATSKA BANKA A. D. LJUBLJANA

daje obrtniška posojila.
Izvršuje vse bančne posle.

PO VAŠI ŽELJI VAM IZDELA

KNJIGOVEZNICA LJUDSKE TISKARNE

V LJUBLJANI
KOPITARJEVA 6/II

v svoji črtalnici razne poslovne knjige, ako niso že v zalogi. Istotako izvrši tudi vsa druga knjigoveška dela posebno razne vezave v raznih velikostih od preprostih do razkošnih oblik v vseh barvah. Posebni oddelek za izdelovanje damskih torbic, šolskih torbic in sličnih, pasov, denarnic, kovčkov in drugega galanterij blaga

Vam nudi te predmete vedno v lepih, okusnih in modernih oblikah vsaki čas.

CENE SO SKRAJNO NIZKE! POSLUŽITE SE JIH!

MALI OGLASI

Službe dobe

HIŠNIKA
ki bi obdeloval vrt, sprejmem v lepo enosobno stanovanje. Ponudbe s točnimi družinskimi podatki upr. »Slov.« pod: »Vesten in marljiv« 2978. b

Gospod. POMOČNICA
in ena postrežnica se takoj sprejmeta v stalno službo. Domobranska cesta 7.

SLUŽKINJO
pošteno in pridno takoj sprejmem. Pismene ponudbe upravi »Slovenca« pod »Vestna« štev. 2962. b

KUHARICO
samostojno, sprejmem. Stalna služba. Naslov v oglas. odd. »Slov.« pod štev. 2960. b

IŠČEM DEKLE
za pomoč v gospodinjstvu — tudi začetnico. Naslov v upravi »Slovenca« št. 2990. b

VEČ DELAVCEV
tudi močnejših dijakov - ki nimajo pouka - sprejmem za daljšo dobo. Plača dobra. Predstaviti se: torek in sreda pri Herzmansky, Večna pot 59.

DEKLE
za vsa kmečka dela takoj sprejmem. Plača in hrana dobra. Štepanjska cesta 22. b

GOSPODIČNO
vajeno otrok, sprejmem k 1 letnemu otroku za čez dan. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2969. b

KMEČKO DEKLE
verno, lahko začetnico, sprejmem za hišna in vrtna dela. Hrana in plača povoljna. — Oglasiti se je pri Vižintin, Močnikova 13.

Gospod. POMOČNICO
iščemo za takoj. Gledališka ul. 16-II. b

POSTREŽNICO
pošteno, iščem za takoj - za dopoldanske ure - od pol 8 do 11. Naslov v oglas. odd. »Slov.« pod št. 2949. b

NATAKAR
spreten in perfekten, mlajša moč, se sprejme v hotelu »Bellevue«. b

HLAPCA
starejšega iščem h konjem. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2872. b

Vajenci

VAJENCA
za sedlarsko obrt, pošlenega, takoj sprejmem. Viktor Klešnik, sedlar, Poljanska cesta 49, Ljubljana. v

FOTOGRAF. VAJENCA
sprejme Foto Grad, Miklošičeva 20. v

VAJENCA
za pleskarstvo, soboslikarstvo sprejme Janežič, Dunajska c. 66, dvorišče. v

VAJENKO
sprejmem v trgovino z mešan. blagom. Naslov v upravi »Slov.« pod štev. 2914. v

14 LETNO DEKLE
sprejme mesto trgov. vajenke za špecerijsko trgovino. Nastop službe takoj. Marija Zgonc - Ižanska cesta 159. v

VAJENCA
sprejmem za mizarsko obrt. Po pridnosti in zmožnosti dobi tedensko nagrado. Naslov v upravi »Slov.« 2943.

Sobe iščejo

IŠČEM SOBICO
za katero bi delala nekaj ur dnevno. - Hudolin, pri Ferario, Mandeljčeva štev. 15, Trnovo. s

OPREMLJ. SOBO
za dve osebi s souporabo kuhinje, iščem. Ponudbe pod št. 2986 upravi »Slov.« s

SOBO S HRANO
išče dobro situiran 50-letnik čez pomlad-poletje — v predmestni hiši z vrtom, najrajši Podrožnik, Zg. Šiška, Koseze, kjer bi imel priliko se sončiti. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Letovišče 1944« št. 2985. s

OPREMLJENO SOBO
iščejo trije mladi železničarji na Jegličevi cesti ali v bližini. — Ponudbe na Slovenca pod »Železničarji« št. 2976. s

V najem išče

IŠČEM LOKAL
z inventarjem ali brez. - Ponudbe na upravo »Slov.« pod »V mestu« štev. 2849.

PARCELO
ca. 1000 kv. m. dam v najem nad vrtnarijo Herzmansky. Poizve se pri Ant. Hočevar, Vodnikova c. 56.

V najem odda

KOS NJIVE
dam zastonj za pažnjo gospodarjeve njive v bližini Saturnusa. — Dogovori se: Zaloška c. 28, Ljubljana. m

Stanovanja iščejo

STANOVANJE
iščem za malo družino. Naslov v upravi »Slovenca«.

STANOVANJE
z majhno sobo in kuhinjo, event. tudi samo večjo sobo s štedilnikom išče tričlanska družina za takoj ali mesec maj. Prevzame tudi mesto hišnice ali pa bi pomagala pri gospodinjstvu in šivala v gospodinjstvo spadajoče perilo. Ponudbe upravi pod šifro: »Vestna in mirna« štev. 2949. c

Poizvedbe

IZGUBIL SE JE
zelen papagajček po imenu »Koko«. Proti nagradi oddati Štefančič, Karlovška 20.

Kupimo

LISIČJE KOŽE
dihurjeve, veverične in vidrine, nove in nošene, plačujem po ogromnih, visokih cenah. Trgovina Zdravič Stari trg 30. (k

ZAMASKE
stare, neuporabne, in vsakovrstne plutovinaste odpadke kupimo v vsaki količini. Emonska cesta 2 dvorišče pisarna. (k

SREBRNE PREDMETE
kovance, denar, nakit in razne dragocenosti vam vnovči takoj v gotovini AL. PLANINŠEK, Knafljeva ul. VI. prej Dvoršakova ulica.

KUPUJEMO:
otroške vozičke, kolesa, gume za kolesa, — šivalne in druge stroje, harmonike itd. — »PROMET«, nasproti križanske cerkve. (k

STEKLENICE
razne vrste, kupujemo. Plačamo dobro. Na vašo željo jih prevzamemo na domu. - B. Gustin, Vodnikov trg št. 2.

PISALNI STROJ
dobro ohranjen - po možnosti boljše znamke, kupim. Gerovac, Kolodvorska ul. 8. (k

TRGOV. INVENTAR
kupim. - Ponudbe na upravo Slovenca pod: »Manufaktura ali moda« št. 2850.

VINSKO KISLINO
kupi kemična industrija v malih, celotnih partijah. Ponudbe je nasloviti: Casetta 13636 »Unione Pubblicità Italiana, Milano«.

KUPUJEMO
prazne cementne in slične papirnate vreče PETRONAFTA, Tyrševa c. 35a.

LISIČJE KOŽE
dihurjeve in kunine, nove in nošene usnjate kovčege, aktovke, žoge in duše, polhove čepice, nove in stare, pile, lesne pile in jermene, čebelni vosek, svinjsko ščetino kupuje trgovina Zdravič, Stari trg 30. k

KOMISIJSKA TRGOVINA
za rabljene in nerabljene predmete, Hinko Privšek, Kolodvorska 7, nasproti Mestnega kopališča — kupi: Singer šivalne stroje, pogrezljive, z okroglim čolničkom; tudi Pfaff šivalne stroje, pogrezljive in nepogrezljive; krojaške, čevljarske in druge vsakovrstne rabljene in nerabljene stroje, tudi pokvarjene; pisalne stroje, ev. boljše znamke, tudi transportabl; vse stroje, ki spadajo v gradbeno, mizarsko stroko in druge obrti; razno pohištvo, trgovske, obrtne opreme; tehtnice - kuhinjske, decimalne in Berkel; stoječe železne ognjavarne blagajne; otroške vozičke; rabljena kolesa, triciklje in druga vozila. Vse premičnine prevzamem tudi v komis. prodajo.

DVA VOZA GNOJA
kupim ali zamenjam za krompir. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2975. k

SINGER in PFAFF
šivalne stroje, pogrezljive in nepogrezljive, prvenstveno z okroglim čolničkom, kupim, prevzamem iste tudi v komisijsko prodajo. Hinko Privšek, Kolodvorska ulica 7. k

POZOR!
Kupujem vreče in vse tekstilne odpadke ter plačam po najvišji ceni. - Grebenc Alojzij, Gallusovo nabrežje 39, Ljubljana. k

BLAGAJNO
stoječo, ognjevarno, železno, tudi vzidljivo in registrirno blagajno, kupim. Prevzamem tudi v komis. prodajo. Hinko Privšek, Kolodvorska ulica 7. k

PREPROGO
perzijsko ali sarajevsko, vozljano, večjo in manjšo, kupim. - Ponudbe z navedbo velikosti in cene na upravo »Slov.« pod: P/Preproge 2871. k

Srebrnino
kovance in druge predmete ter dragocenosti vsake vrste kupimo. Takojšnja gotovina.
RUDOLF ZORE
Ljubljana
Gledališka ulica št. 12

KUPIM KOMAT
srednje velik, nov ali v dobrem stanju, s klobaso. Naslov pove uprava Slov. št. 2991.

BOSAN. PREPROGO
velikost 2 x 3 ali 3 x 4, novo ali dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Bosan. preproga 2963«.

URO
zanesljivo točno, znamke Patek, Glasshütte ali Vacheron, kupim. Ponudbe na ogl. odd. »Slov.« pod: »Točna ura« št. 2982. k

KAUČ ali DIVAN
event. tudi samo ogrodje, kupim. - Hočevar, Pod gozdom 10 (za hotelom »Bellevue«). k

ŽAMANJE
ali lesne odpadke, vršičke mehkega lesa - kupim. - Žar Sveča, Ljubljana, Rimska cesta 16. k

KUPUJEM:
volnene trico jopice, krojaške in šiviljske volnene in bombažne odrezke, Hrenova ul. 8

OTROŠKI VOZIČEK
globok ali športni, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Slov. pod šifro: »Dobro plačam« 2926.

KUPIM
točilnico za med na 3 do 4 sate in model za vlivanje satnic, vse za A.-Ž. panje. - Ponudbe na upravo Slovenca pod št. 2928. k

RJUHE, KAPNE
blazin, prevleke, žimnice in druge tkanine v dobrem stanju, kupim. Blago prevzamem tudi v komis. prodajo. Hinko Privšek, Kolodvorska ul. 7. k

Prodamo

MARMORNA KREDA
Bela marmorna kreda, kalijev karbonat 0, 00, 000, 0000. - Plastikol, Sintexpomice, Karbolinej - katran. Olje za jermena stalno na zalogi: PETRONAFTA, Ljubljana, Ciril Metodova 35 a, prej Tyrševa. (l

PRAVE JUTA VREČE
lepe prave juta vreče, dokler traja zaloga ugodno naprodaj. Petronafta, Ljubljana — Ciril-Metodova št. 35 a, prej Tyrševa.

KRMILNO PESO
1000 kg, prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2973. l

CEPILNA SMOLA
prvovrstne kakovosti - Chemotechna, Ljubljana, Mestni trg 10.

RABLJEN VOZIČEK
za prevažanje bolnih, prodam. - Poizve se v Vel. čolnarski ulici 13.

KREDENCA
3 delna, dobro ohranjena, ugodno naprodaj. Cena 2800 lir. - Poizve se pri g. Petkovih, Slomškova 23.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani ALBA krema. Drogerija Kanc - Židovska ulica 1. l

MIŠI, PODGANE
in ščurke zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Židovska ulica št. 1.

ZLOŽLJIVE STOLE
za vrt in zaklonišče, kakor tudi vsakovrsten rezan in tesan les dobite v skladišču zadruge »Marad« v Živinozdravniški ulici — za Cukrarno. l

KOMISIJSKA TRGOVINA
za rabljene in nerabljene predmete Hinko Privšek, Kolodvorska 7, nasproti Mestnega kopališča — proda: Original Singer krojaški stroj, kakor nov, z večjo mizo, šiva tudi najfinejše ženske tkanine; rabljen ženski šivalni stroj - dobre znamke, šiva brezhibno; cena 2000 lir. Vse premičnine prevzamem tudi v komis. prodajo.

KNJIŽNA ZBIRKA »SVET«

Premod
I. POGAČNIK
LJUBLJANA
Bohoričeva ulica št. 1
Telefon št. 20-59

DVE HARMONIKI
klavirska (60 basov), kromatična z registrom - predvojno blago (156 basov) - prodam. Naslov v ogl. odd. Slovenca pod št. 2995. l

400 kg KROMPIRJA
semenskega, zamenjam za kako drugo blago. Ponudbe pod »Semenski krompir« št. 2987 upravi »Slov.« l

OMARO ZA OBLEKO
prodam. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2974. l

SEMENA
črne detelje, lucerne, pese in trave — dobite pri Franu Pogačniku, Dunajska cesta št. 33, Javna skladišča.

ZAMENJAM
za semenski krompir suho ali pozneje stoječe kravje seno. Ponudbe »Slovencu« pod »Zamenjava 2972«.

3.10 m BLAGA
temnosiv kamgarn, črtast, za moško obleko in nekaj gradla za moške spod. hlače prodam. Naslov v oglas. odd. »Slov.« št. 2948.

PRODAM
rabljen železni štedilnik. - Kušar, Ižanska cesta 32. l

SNAŽNO SOBNO
in kuhinjsko opravo - po možnosti stalno na zalogi v trgovini »Ogled«, Mestni trg 3 (vhod skozi vežo). l

BELO SPALNICO
samsko, z žimnico in vložkom, snažno, prvovrstno ohranjeno — prodam za 3000 lir. - Naslov pove uprava »Slov.« pod 2867.

DVE POSTELJI
z madraci in nočnima omaricama, izvrstno ohranjeno ugodno naprodaj. Naslov pove uprava »Slovenca« pod štev. 2866. l

OTROŠKO POSTELJO
in športni voziček — ugodno prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod štev. 2865. l

RJUHE
prvovrstno ohranjene - zelo ugodno prodam. Naslov pove uprava »Slov.« št. 2864. l

KRUŠNO PEČ
kmečko, železne pločevine, prenosljivo, s šamotom izzidano, prodam. - Pisarna, Mestni trg 25, I. nadstr. l

500 kg DOBRE MRVE
prodam. Glinica št. 16, Ljubljana VII. l

4 STRUŽNICE
več vrtalnih strojev, 2 kompresorja, 2 varilna aparata, 1 stabilni motor. Stroji so malo rabljeni in jih v zelo dobrem stanju ugodno proda: »MERKUR«, Puharjeva 6. (l

KLEMATIS
rudeči in modri, plezalke, vrbe žalujke - magnolije, glicinije - debeloplodni Lambertovi lešniki, španski bezeg, cepljen, razne trajnice, oddaja Polše Jožef, Mala vas 40, p. Ježica. - Dostavim na dom. Naročila sprejema tudi trafika: Dunajska c. 17. (l

Posestva

HIŠE — PARCELE
zemljišča, travnike - gozdove, njive, tudi večje komplekse, kupim po naročilu svojih klijentov. Realitetna pisarna Hinko Privšek, Kolodvorska ulica 7, naspr. Mestnega kopališča. p

ZEMLJIŠČE
5800 kv. metrov, blizu postaje Zalog in Ljubljanice, gramoz in voda na kraju samem, naprodaj. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Sončna lega« 2966.

KOMPANJONA (-KO)
išče avtoprevozništvo s 4 avtomobili, ki ima stalno vožnjo. Vrednost avtomobilov 1,500.000 lir. Mesečni fiksni zaslužek 10.000 lir - in provizija. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod značko »Sigurna naložba denarja« 2934. (p

Avto-motor

KUPIMO
stare avtomobile in motorna kolesa. Plačamo zelo dobro. — Merkur, Puharjeva 6. f

Pouk

NEMŠČINO
in italijanščino poučuje gospa po hitri in praktični metodi. Cena ugodna. - Rimska cesta 10-I., desno. u

Knjige

HINKO ŠEVAR
knjigarna, naspr. šentjakobske šole, kupi: Slovensko Bčelo, Glasnik, Zvon, Dunajski in Ljubljanski Dom in svet 1888 do 1942, Kres 1881 do 1886.

Glasba

HARMONIKE
najbolje popravlja in uglašuje po ugodni ceni A. Železnik, Vrhnika, Stara cesta 51, gostilna Oblak. -

LASTNIKI GLASOVIRJEV!
Poslužujte se telefonske številke 39-23, ki pokliče specialno tvrdko za uglaševanja ter popravila glasovirjev in harmonijev JURASEK, Zrinjskega cesta 7-II., Ljubljana.

PIANINO
dobro ohranjen, kupim. V poštev pridejo le prvovrstne znamke. Ponudbe pod: Pianino št. 2964 upr. »Slov.« k

KLAVIR
(mali Stutzflügel), zelo dobro ohranjen, zaradi denarne stiske - za 12.000 lir naprodaj. - Ponudbe na upr. »Sl.« pod značko »Potrebujem nujno denar« št. 2922. (g

KLAVIR. HARMONIKO
do 96 basov kupim. - Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Dobro ohranjeno« 2927.

KLAVIRJE
znamke Forster, Bechstein, Glutner, Stanway, Bosendorfer in Hoffman, z angl. mehaniko, in tudi druge, kupim. Iste prevzamem tudi v komisijsko prodajo. Hinko Privšek, Kolodvorska 7.

Radio

RADIO APARATE
Telefunken, Blaupunkt, Philips, Minerva, Orion, Ingelen - kupim. Prevzamem tudi v komisijsko prodajo. Hinko Privšek, Kolodvorska ul. 7. k

Kolesa

MOŠKO KOLO
rabljeno, kupim ali zamenjam za kar koli. Informacije: Gerbic, Gregorčičeva 5. k

KOLESI
damsko in moško kupim. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Rabljeno« 2925.

KUPIMO
biciklje, motorna kolesa in gumo za biciklje in motorna kolesa. Plačamo zelo dobro. Merkur, Puharjeva ulica 6. oo

VEČ BICIKLJEV
damskih in moških, luksus modeli, najboljše znamke, ugodno naprodaj. Šušteršič, mehanična delavnica, Tyrševa c. 15, Figovec, levo dvorišče. oo

VEČ TRICIKLJEV
in motorna trikolica, različne velikosti, zelo poceni naprodaj. Šušteršič, mehanična delavnica, Tyrševa c. 15, Figovec, levo dvorišče.

Stroji

STROJE
vsakovrstne, rabljene, staro orodje za gradbeno i. dr. stroko ponudite tvrdki Ileršič, Ljubljana, Rimska c. št. 15. (str

KUPIMO
1 fazni motor 220 Volt ca. 1/6 P. S. 1400 ali 2800 obratov, brez krtačk (asynchron). Ponudbe na Kino Union. (k

KUPIMO
elektromotorje 1—3 KS proti zelo dobremu plačilu. »MERKUR« - Puharjeva 6. (str

Pohištvo

MODROCE
patentne posteljne mreže, otomane, moderne kauče in fotelje nudi solidno in po nizki ceni
RUDOLF RADOVAN
tapetnik
LJUBLJANA
Mestni trg štev. 18

DELNIŠKA DRUŽBA PIVOVARNE
UNION
želi vsem svojim odjemalcem
PIVA, KVASA IN ŠPIRITA
prijetne velikonočne praznike!

Šiv. stroji

ŠIVALNI STROJ
znamke Jax, zelo dobro ohranjen, prodam za 2800 lir. Pred škofijo 19, hišnica. l

Singer ŠIVAL. STROJ
krojaški, zelo pripraven tudi za ženska dela, prodam za 6800 lir. Pred škofijo 19, Adamič.

ŠIVALNI STROJ
pogrezljiv, znamke — »Singer«, ugodno naprodaj. Verstovšek — Mandeljčeva ul 1-II. - Trnovo.

Denar

O POSOJILIH
na hiše, posestva in poroštvo dobite informacije Ljubljana, Beethovnova 15, levo, pri JUGO-KREDIT. (d

KAPITAL
vložim v solidno podjetje, kjer je varnost naložbe popolnoma zasigurana. Primer. rentabilnost zaželjena. — Ponudbe pod »Kapital« na oglas. odd. »Slov.« pod št. 2981. d

Vse denarne in trgovske posle
izvršim hitro, točno in solidno. Priporoča se:
RUDOLF ZORE, Ljubljana,
Gledališka ulica 12
Tel. 38-10

KOMPANJONA (-KO)
išče avtoprevozništvo s 4 avtomobili, ki ima stalno vožnjo. Vrednost avtomobilov 1,500.000. Mesečni fiksni zaslužek 10.000 lir in provizija. Ponudbe upravi »Slov.« pod značko: »Sigurna naložba denarja« št. 2931. (d

Razno

SLIKE
za legitimacije reprodukcije, Leica slike na domu in v ateljeju, filmanje pogrebov ter vsa fotografska dela izvršuje hitro in po zmernih cenah Foto Grad, Ljubljana, Miklošičeva c. 20.

NOVI NASLOV
Frančiškanska 3
Telefon 45-13

Obrt

Pozor stavbeniki in hišni posestniki!
Dobavljam, polagam in struižim stare PARKETE
JOSIP BRLEC
Ljubljana
KOLODVORSKA 2

Kurivo

n Frančiškanska 10
Telefon 19-61

Ženitbe

VDOVA
srednjih let želi znanja zaradi ženitve s poštenim inteligentnim vdovcem ali samcem. Cenj. ponudbe na upr. »Slov.« pod »Okrog 50 let« št. 2940. (ž

Živali

KOZA
dobra mlekarica, z 2 14 dni starima mladičema, takoj naprodaj. Poizve se iz prijaznosti: gostilna Miklav, Dolnice. j

DVA PRASIČA
za rejo prodam; po 60 kg težka. Naslov v upravi »Slov.« št. 2970.

KRASNO TELE
bikec, simendolec, od prav dobre mlekarice, odda za pleme Vrtačnik, Tržaška cesta št. 175. j

PRODAM PRASIČA
jesenca, za rejo, teža ca. 55 kg. Vprašati v upravi Slov. št. 2950.

KRAVO S TELETOM
dobro mlekarico montafonske pasme, prodam. Studenec št. 36, D. M. Polje. j

KOZO
z dvema kozličema, in brejo kozo, sanske pasme, prodam. Trnovska ulica 27, Trnovo.

KONJA
za vsako vožnjo, prodam. Karunova ul. 7, Trnovo. j

✝

Po večno plačilo je odšel naš predragi oče, stari oče, brat, stric in svak, gospod

Josip Kajfež

bivši dolgoletni župan občine Banjaloka ter poštar v pok.

Domača zemlja, katero je naš neprežaljeni pokojnik tako zelo ljubil, ga je na župnem pokopališču sv. Jakoba v Banjaloki dne 4. marca 1944 sprejela v svoje okrilje.

Plemenitemu pokojniku blag spomin!

Nova Sela, Kočevje, Ljubljana, Tuheljske Toplice 19./21. 3. 1944

Mici, žena; Josip, sin; Francka, snaha; Andrej in Mojca, vnuka; Anton, brat; Vitoslava, Janjica, Fanči in Iva, sestre ter ostali sorodniki

✝

Za vedno nas je zapustil naš ljubljeni oče, gospod

IVAN KAFOL

železn. upokojenec

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo 9. t. m. ob 3 pop. z Žal, kapelica sv. Andreja, na pokopališče k Svetemu Križu.

Ljubljana, 7. aprila 1944.

Globoko žalujoči:
Ivan, sin; Milka in Rozi, hčerki ter ostalo sorodstvo

✝

Umrl nam je v 73. letu starosti naš ljubi oče, gospod

Anton Kosmač

postrešček v pokoju

Pogreb dragega pokojnika bo v nedeljo, 9. aprila 1944, ob pol 4 pop. z Žal, iz kapele sv. Jožefa k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 8. aprila 1944

Žalujoči ostali

Zahvala

Za vsa topla sožalja, ki so nam bila izkazana ob težki izgubi našega ljubega soproga, očeta in tasta, gospoda

Bogomira Fegica

učitelja

najiskrenejša hvala. Posebno se zahvaljujemo gosp. primariju dr. Bajcu ter ostalim gg. zdravnikom, čč. sestram in duhovščini za njih nadčloveški trud, požrtvovalnost in tolažbo, ki so jo nudili za časa njegove bolezni. Najprisrčnejša hvala gg. učiteljstvu in šolski mladini ter vsem onim prijateljem in znancem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti ter zakrili s cvetjem njegov poslednji domek. — Sv. maša zadušnica se bo brala v sredo, dne 19. t. m. ob 8 zjutraj v cerkvi sv. Cirila in Metoda.

Ljubljana, dne 7. aprila 1944.

ŽALUJOČI OSTALI

Vesele velikonočne praznike želi

Mlini, mlinski stroji, mlinske garniture, umetni mlinski kamni

Cesta v Mestni log 15 (Trnovo)

LJUBLJANA

Für »Ljudska tiskarna« — Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič — Herausgeber, Izdajatelj: Ing. Joža Sodja — Schriftleiter, urednik: Janko Hafner.